

SETENA TROBADA DE
PROFESSORAT DE CIÈNCIES
DE LA SALUT

<http://www.ub.edu/trobades>

30, 31 de gener i 1 de febrer de 2013

TALLERS PREVIS

TALLER:

Semipresencialitat: bones pràctiques

Hem organitzat el taller en base a CINC àmbits diferents amb un conjunt de preguntes-guia associades. La nostra proposta és primer debatre en petit grup cadascun d'aquests àmbits. Com que el temps és prou limitat (45 minuts) cada petit grup es farà càrrec d'un àmbit diferent (per assegurar-nos que els cobrim tots) i, si dona temps, d'un altre àmbit a escollir lliurement i que us sembli especialment interessant. Posteriorment farem el debat-discussió entre tots i amb l'ajut i l'expertesa dels companys de la taula rodona.

A. CONCEPTUALITZACIÓ

1. Quin o quins d'aquests aspectes delimiten millor el concepte de semipresencialitat:
 - a. Administratiu
 - b. Tecnològic
 - c. Metodològic
 - d. Altres (especifica quins)
2. Quines diferències destacaries entre semipresencialitat i presencialitat amb ús intensiu de tecnologies?
3. Podries definir la docència en modalitat semipresencial? Enumera quins elements singularitzen la docència semipresencial.
4. Creus que totes les assignatures i ensenyaments es podrien impartir en modalitat semipresencial?

Establir les característiques pròpies de la semipresencialitat en relació als següents aspectes:

B. PERFIL ESTUDIANTAT

5. Creus que qualsevol alumne, amb qualsevol perfil, pot seguir aquesta modalitat de docència amb les mateixes garanties d'èxit?
6. Quines habilitats, actituds i/o aptituds creus que serien molt desitjables en un estudiant de modalitat semipresencial?

C. PERFIL PROFESSORAT

7. Creus que tots els professors poden impartir docència semipresencial de qualitat?
8. Quines característiques principals creus hauria de tenir un professor per impartir docència en aquesta modalitat que potser no es considerarien tan importants en la docència presencial?
9. Creus que aquestes característiques es poden assolir amb formació o són més intrínseques al tarannà de cadascú?

D. METODOLOGIA DOCENT

10. Consideres que l'ensenyament semipresencial requereix d'un canvi notable en la metodologia docent? En quin o quins d'aquests aspectes caldria incidir de manera destacada:
- a. Sessions presencials: nombre i tipus (quin seria el mínim i/o màxim de presencialitat adequat, igual per a tothom o variable, segons tipus d'assignatura, més teòrica o més pràctica...? Segons nivell o curs, obligatòria de primer, optativa de quart...?)
 - b. Disseny d'activitats i materials: quins recursos consideres imprescindibles? Han de ser diferents els materials docents? Per què? Quines característiques haurien de tenir? Quins tipus de material caldria contemplar? Les activitats han de ser predominantment acreditatives o formatives? Quines característiques haurien de tenir aquestes activitats?
 - c. Avaluació i seguiment: creus que l'avaluació hauria de ser només continuada? Per què? creus que ha de ser diferent de l'avaluació en la modalitat presencial? Diferències? Creus imprescindible una avaluació final de síntesi en forma presencial? És important la tutorització i seguiment de l'alumne en la semipresencialitat enfront la modalitat presencial?

E. FORMACIÓ

11. Creus que el professorat necessita de manera ineludible formació específica per dissenyar i impartir docència en modalitat semipresencial?
12. En quins àmbits de manera prioritària creus que es pot necessitar formació:
- a. Tecnològic: habilitats suficients en eines i recursos concrets (espais virtuals, *Facebook*, *Skype*, programari per disseny de material docent, etc.)
 - b. Pedagògic: disseny metodològic d'assignatures des d'un punt de vista docent.
 - c. Comunicació: habilitats per adaptar la comunicació escrita als diferents canals i mitjans de comunicació no presencial, com fomentar la participació en un fòrum, habilitats de transmissió d'informació en diferents formats (audiovisual, infografies, vídeo, etc.)
 - d. Tutorització i seguiment no presencials: com i amb quines eines, estratègies de gestió del temps i autoregulació, etc.
 - e. Altres (especifica quins)
-

Informe final i conclusions del Taller nº III sobre Semipresencialitat

En el marc de les VII Trobades de Professorat de Ciències de la Salut, ha tingut lloc el Taller sobre presencialitat sota el títol de **“La semipresencialitat: bones pràctiques docents”** i amb la participació d'un total de 25 col·legues. Aquest taller coordinat pel professor Joan Simon (Facultat de Farmàcia) i per Mónica Arenas (CRAI Facultat de Farmàcia) ha comptat, també, com a ponents en la taula rodona, amb les aportacions de les professores Josefina Blasco (Facultat de Biologia), Sílvia Argudo i l'estudiant Ramon Gabara, ambdós de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació.

El treball s'ha dut a terme entorn a 4 grans àmbits amb forta incidència en la docència semipresencial: 1) Conceptualització, 2) Persones (perfil de l'estudiantat i perfil del professorat), 3) Metodologia docent, i 4) Formació. Organitzativament el taller ha tingut un marcat caràcter participatiu a través del debat en petit grup i posterior discussió conjunta amb els companys que tenen expertesa en els diferents àmbit proposats. L'enquesta de satisfacció indica un alt grau de contentació tant per la pròpia mecànica del debat com pel taller globalment. D'aquest debat en destaquem les conclusions més rellevants de cara futures noves implementació d'aquesta modalitat semipresencial en la nostra universitat:

1. La característica que delimita millor el concepte de semipresencialitat, alhora que en permet una clara diferenciació amb la presencialitat amb l'ús intensiu de les tecnologies, és la **metodologia docent**. En cap cas es pot caure en el parany de pensar que són qüestions tecnològiques i d'utilització d'eines i espais virtuals les que donen caràcter a la modalitat semipresencial. És per tant del tot necessari un **disseny metodològic específic** per tal d'aprofitar el potencial de la semipresencialitat. Les pràctiques clíniques, de laboratori i/o de camp són un dels principals impediments alhora de plantejar-se aquesta modalitat.
2. La modalitat semipresencial pot estar especialment **indicada a estudiants ja integrats en el món laboral**. També, però amb menor mesura, pot anar adreçada a perfils d'estudiants repetidors o estudiants amb alt rendiment acadèmic que desitgin una doble titulació. En qualsevol cas es requereix d'aquests estudiants una alta **responsabilitat enfront el seu propi aprenentatge** a més d'una bona gestió del propi temps.
3. El professorat encarregat d'impartir aquesta modalitat no té perquè ser altament tecnòfil pel que fa al domini d'eines informàtiques diverses. Són desitjables, però, **equips docents cohesionats** amb professorat novell i sènior, i sempre amb destacades **habilitats comunicatives** en xarxa.

4. El canvi metodològic imprescindible per a la impartició de docència semipresencial de qualitat, implica, d'entrada, **l'abandonament de les classes magistral purament expositives** enfront les classes de resolució de dubtes i de **reflexió/raonament compartit**. Els **materials** i recursos han de tenir una **alta disponibilitat**. Entre les activitats que s'associen en aquesta modalitat cal destacar els fòrums, els **qüestionaris autoavaluatius** i els wikis, sense defugir, però, d'altres eines i serveis externs al Campusvirtual UB. Aquestes activitats han de tenir un **caràcter més formatiu que exclusivament acreditatiu** i sempre dins un marc **d'avaluació continuada**. La **tutorització i seguiment proper de l'estudiant** d'aquesta modalitat és del tot essencial per evitar el fracàs acadèmic.
5. La formació de professorat és bàsica i **primordial** per començar amb aquesta nova modalitat sobretot si es vol exigir qualitat. Malgrat que s'ha de disposar de suficient formació en **habilitats instrumentals** relacionades amb la tecnologia i la xarxa, no es pot oblidar de la conveniència de disposar de formació també en aspectes didàctics i pedagògics en l'ús d'aquestes eines i, també, en tècniques de gestió del temps i tutorització i seguiment de l'estudiant. Deficiències en aquesta formació pot comportar un alt grau d'improvisació de les activitats a través del Campusvirtual. És fonamental disposar d'un **pla de formació estructurat** per fer més metòdicament la formació al professorat i per garantir l'excel·lència, també, en la modalitat semipresencial.

Dra. Silvia Argudo
Dra. Josefina Blasco
Sr. Ramon Gabara
Sra. Mònica Arenas
Dr. Joan Simon

Barcelona, 31 de gener de 2013

ALTERNATIVES METODOLÒGIQUES EN FISIOLOGIA I FISIOPATOLOGIA - GAMFIF



Amat C, Castell M, Castellote C, Del Valle J, Franch A, Juan ME, Lozano G, Manich G, Massot M, Miró L, Moretó M, Pelegrí C, Pérez-Cano F, Pérez-Bosque A, Planas JM, Queralt J, Rabanal M, Sánchez M, Vilaplana J

DEPARTAMENT DE FISIOLOGIA, FACULTAT DE FARMÀCIA

El Grup GAMFIF es va crear l'any 2000. L'any 2003 el grup va ser reconegut com a grup d'innovació docent consolidat de la UB

I. Línies d'innovació docent

- Dissenyar activitats que fomentin la participació activa dels estudiants.
- Introduir elements de semipresencialitat a la docència de grau i de postgrau.
- Incorporar les noves eines telemàtiques a la docència pràctica, per incrementar l'autonomia dels estudiants.
- Dissenyar i aplicar instruments d'avaluació:
 - Per a l'avaluació continuada dels aprenentatges.
 - Per valorar l'abast real de les innovacions introduïdes.
- Treballar les competències transversals de forma específica en les activitats de les assignatures:
 - Reflexió i l'anàlisi crítica.
 - Utilització de fonts d'informació i documentació científiques.
 - Capacitat d'interpretar treballs científics.
 - Estimular el treball en equip i potenciar la capacitat per resoldre situacions noves.

L'objectiu general del grup és promoure l'aprenentatge de coneixements i l'adquisició d'habilitats de Fisiologia i Fisiopatologia, i desenvolupar activitats d'aprenentatge i d'avaluació que fomentin la participació de l'estudiant

2. Projectes desenvolupats

En relació als coneixements

- Elaboració d'un dossier electrònic per a la innovació docent de les matèries Morfologia i funció del cos humà i Fisiopatologia (2002) (10/IV/MM-Ww/48/AMAT; Responsable: C. Amat).
- Elaboració de dossiers electrònics per a la innovació docent en la matèria de Fisiopatologia (2004PID-UB/038; Responsable: A. Franch).
- Bases teòriques del potencial d'acció (2005AID-UB/038; Responsable: J. Vilaplana).
- Disseny, aplicació i avaluació d'un treball cooperatiu i semipresencial a Fisiopatologia (2006PID-UB/004; Responsable: M. Castell).
- Vilaplana J. i Pelegrí C. [en línia]. Fisiologia del sistema cardiovascular. 2009. Dipòsit Digital UB. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/7161>.
- Vilaplana J. i Pelegrí C. [en línia]. Mecànica de la ventilació. 2009. Dipòsit Digital UB. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/9348>.
- Estudi de casos en l'avaluació continuada de l'assignatura Fisiologia i Fisiopatologia II (2010PID-UB/38; Responsable: F.J. Pérez-Cano).

En relació a l'avaluació

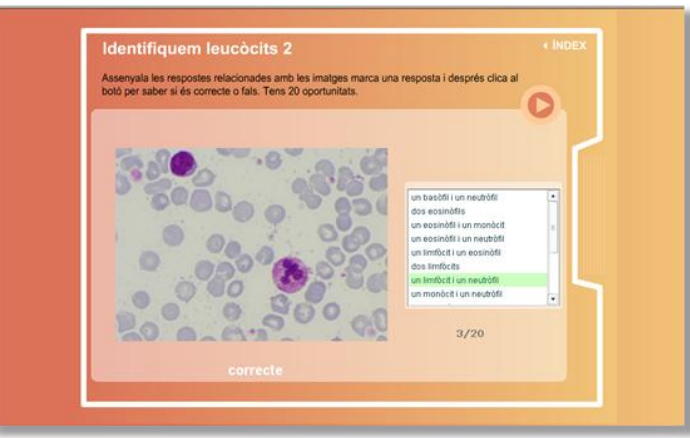
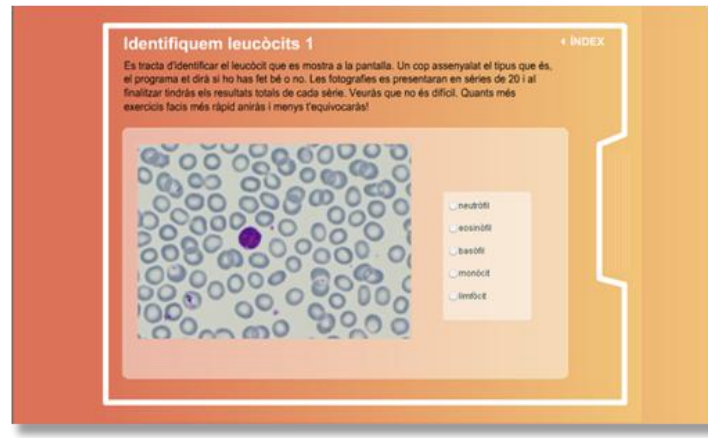
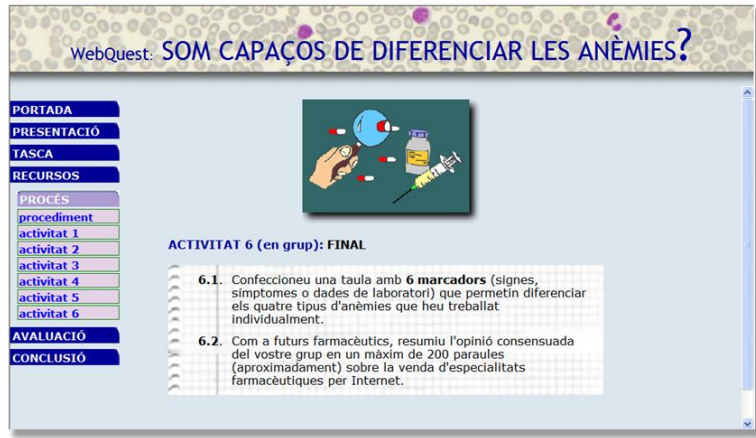
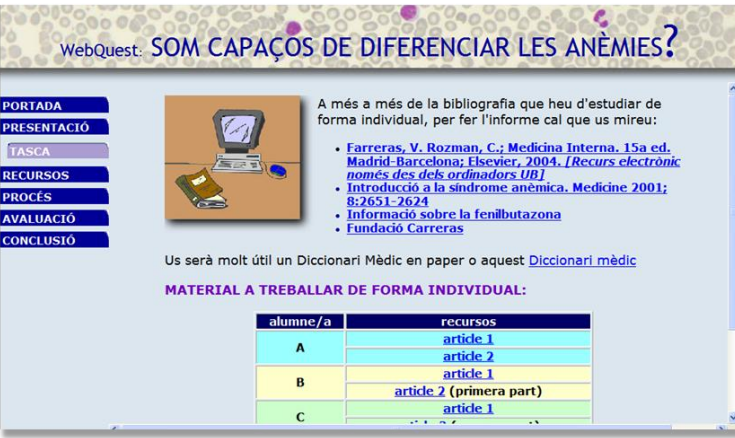
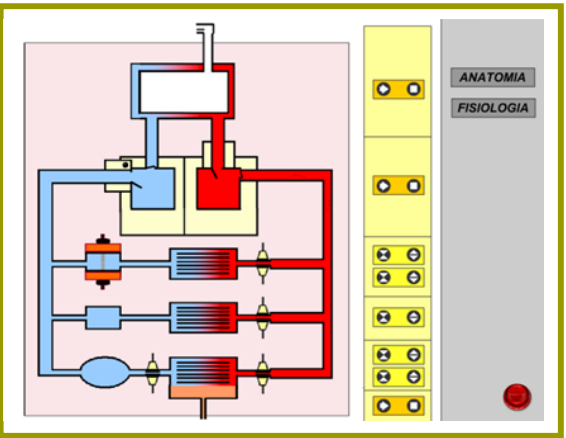
- Aplicació per generar un fitxer de preguntes i respostes (2005ASD-UB/015; Responsable: J. Vilaplana).
- Equip docent de Fisiopatologia (2007TED-UB/055; Responsable: A. Franch).

En relació a les activitats pràctiques

- L'aprenentatge actiu basat en l'aplicació del mètode científic versus l'ensenyament experimental tradicional (2002) (10/IV/AD-Pr/07/CAST; Responsable: C. Castellote).
- Porta d'entrada i trànsit de biomolècules (2002) (10/IV/MM-Vi/06/FRANC; Responsable: A. Franch).
- Elaboració i aplicació d'un instrument d'avaluació per a les pràctiques de Fisiologia (2003) (11/IV/AV-Es/02/AMAT; Responsable: C. Amat).
- Elaboració i aplicació d'un instrument d'avaluació per a les pràctiques d'Hematologia (2003) (11/IV/AV-Es/03/PLANAS; Responsable: J.M. Planas).
- Identisang (2005PID-UB/014; 2008PID-UB/116; Responsable: M. Castell).
- Histoflash: una eina interactiva per a l'aprenentatge autònom i semipresencial de l'adquisició d'habilitats d'identificació de teixits sans i patològics (2012PID-UB/059; Responsable: J. Vilaplana).

En relació a les competències transversals

- Gestió crítica de la informació en grau i postgrau (2008PID-UB/115; Responsables: A. Franch i F.J. Pérez-Cano).
- Avaluació formativa de la Fisiologia Humana a través de rúbriques en els graus de CTA i NHD (2012PID-UB/017; Responsable: C. Amat).



El grup publica el material elaborat al Dipòsit Digital de la UB

3. Àmbit d'aplicació

GRAU DE FARMÀCIA

Fisiologia i Fisiopatologia I, II i III

GRAUS DE CTA I NHD

Fisiologia Humana
Ampliació de Fisiologia Humana

MÀSTERS

Màster en Nutrició i Metabolisme
Màster en Seguretat Alimentària

L'activitat del grup ha donat lloc a 13 articles, 15 resums publicats en revistes i 46 comunicacions presentades a congressos de docència

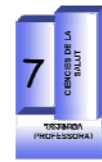
4. Publicacions (algunes aportacions dels darrers tres anys)

- ✓ Amat C *et al.* **Actividades de aprendizaje y evaluación a través del campus virtual. Experiencia en Fisiología i Fisiopatología I del Grado de Farmacia.** Ars. Pharm. 51, 335-338, 2010.
- ✓ Castell M *et al.* **Actividades para promover la gestión crítica de la información de Internet aplicadas a estudiantes de farmacia.** Ars. Pharm. 51, 551-557, 2010.
- ✓ Pérez-Cano FJ *et al.* **Moodelando en posgrado: uso del campus virtual y evaluación continuada.** Ars Pharm. 51, 18-24, 2010.
- ✓ Pérez-Cano FJ *et al.* **Participación del estudiante de posgrado en la evaluación continuada: autocorrección y corrección por iguales.** Educ. Med. 14(Supl 1): S41-S42, 2011.
- ✓ Franch A *et al.* **Análisis de información disponible en Internet por estudiantes de grado y postgrado.** Educ. Med. 14(Supl 1): S41-S42, 2011.
- ✓ Franch A *et al.* **Aplicación del estudio de casos en la evaluación continuada de la asignatura de Fisiología y Fisiopatología II.** IV Congreso internacional de educación superior en ciencias farmacéuticas (Edusfarm), La Laguna, 2012.
- ✓ Rodríguez-Lagunas MJ *et al.* **Utilización de "podcasts" o sesiones audiovisuales como material docente en posgrado.** IV Congreso internacional de educación superior en ciencias farmacéuticas (Edusfarm), La Laguna, 2012.
- ✓ Castell M *et al.* **Activitats d'aprenentatge basades en l'estudi de casos i aplicades en l'avaluació d'estudiants de postgrau.** VII CIDUI: La universitat, una institució de la societat. ISBN 978-84-695-4073-2, 2012.

MILLORA DE LA DOCÈNCIA EN DISSENYS I TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ PSICOLÒGICA

Coordinadora: Roser Bono

Equip: M. T. Anguera, J. Arnau, M. J. Blanca, A. Blanco, R. Bono, V. Carreras, J. Gómez, G. Guilera, J. L. Losada, M. I. Núñez i M. Suárez
Dept. Metodologia de les CC. Facultat de Psicologia



1. Línies d'innovació docent

- Aplicació y consolidació de les TIC en assignatures de caire metodològic: a) creació de pàgines webs i CDs interactius i b) configuració i seguiment de la plataforma Moodle.
- Desenvolupament i avaluació d'un model d'innovació docent on s'integrin les TIC i el sistema d'avaluació continua.

2. Projectes desenvolupats

- 1997-2003. Elaboració de tutorials interactius multimedia i integració de noves tecnologies en la docència de dissenys i tècniques d'investigació psicològica.
- 2007-09. a) Creació d'un sistema de presentació dinàmica dels continguts de Dissenys Experimentals i Aplicats i b) Implantació de l'avaluació continuada mitjançant la plataforma Moodle a Psicometria i Avaluació Psicològica.
- 2009-10. Implantació de metodologia interactiva adequada a l'EEES i de l'avaluació continua en les pràctiques de psicometria.
- 2009-12. Adequació de l'assignatura del nou grau de psicologia Dissenys de Recerca segons les directrius de l'EEES.
- 2010-11. Noves estratègies d'aprenentatge autònom i sistemes d'avaluació continuada en Psicometria.
- 2011-12. Adaptació de l'assignatura de Psicometria als nous *Standards for Educational and Psychological Testing*.
- 2011-13. Aplicació informàtica Moodle per a la gestió d'avaluació continua en pràctiques de Dissenys de Recerca.
- 2012-13. Avaluació formativa continua de l'assignatura Dissenys de Recerca. Reducció de l'efecte de l'ansietat a les matemàtiques sobre el rendiment acadèmic.

3. Àmbit d'aplicació

Assignatures del grau de Psicologia: Dissenys de Recerca i Psicometria.

Els projectes desenvolupats i els seus resultats serveixen per assignatures amb contingut matemàtic, tant de l'ensenyament de Psicologia com d'altres amb un alumnat amb característiques similars.

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

Integració de les TIC: Creació de qüestionaris per tal de valorar les preferències dels estudiants en el procés d'aprenentatge, la incorporació de les TIC (pàgina web, CDs i plataforma Moodle) i el grau de satisfacció amb el sistema docent i d'avaluació.

Avaluació continua: a) Disseny d'un sistema d'aprenentatge continuo mitjançant *feedback* i correcció d'errors, amb l'objectiu de disminuir el nivell d'ansietat cap a les matemàtiques i, en conseqüència, augmentar el rendiment acadèmic i b) creació d'un sistema de codificació informàtica per a l'avaluació de les diferents competències.

5. Publicacions

- Bono, R., Arnau, J. i Blanca, M. J. (2006). Tecnologías de la información y comunicación en la enseñanza de Psicología. *Psicothema*, 18(3), 646-651.
- Bono, R., Núñez-Peña, M. I., Arnau, J. i Anguera, M. T. (2012). *Página web de diseños de investigación en psicología* <http://www.ub.edu/disin> (inclou dos tutorials interactius).
- Gómez, J., Carreras, V., Guilera, G., Andres, A. (2010). Exercicis pràctics de psicometria amb PASW. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Núñez-Peña, M. I., Suárez-Pellicioni, M. i Bono, R. (en premsa). Effects of math anxiety on success in higher education. *International Journal of Educational Research*.

ENSENYAR A APRENDRE FISIOLOGIA

TRINITAT CAMBRAS , ANTONI DIEZ, MONTSERRAT MITJANS, JUAN JOSE MORENO , RAQUEL MARTIN , VERONICA MARTINEZ PILAR VINARDELL



Departament de Fisiologia. Facultat de Farmàcia. Universitat de Barcelona

I. Línies d’innovació docent

- a) Objectius del grup**

El grup Ensenyar a Aprendre Fisiologia es reconeix com a Grup de Innovació Docent de la UB, i l'any 2006 rep el reconeixement de GIDC de la UB, que manté fins a l'actualitat (GIDCUB-11/EAF).

El grup neix per la motivació d'un grup de professors del Departament de Fisiologia de la Facultat de Farmàcia per a millorar l'aprenentatge de la fisiologia i l'ensenyament universitari en general.

L'objectiu general del grup és desenvolupar i implementar eines didàctiques i metodològiques per arribar a establir una nova estratègia docent per les matèries que imparteix el grup, que condueixi a un aprenentatge de qualitat, en el què es fomenti el pensament crític, la formació continuada, i la capacitat d'autoaprenentatge. Una especial rellevància dins la filosofia del grup té el procurar que l'estudiant entengui l'ensenyament, i la formació en general, com un continu i no com un conjunt d'assignatures independents. Per aquest motiu el grup docent ha estat sempre obert a col.laboracions amb d'altres grups docents i professorat motivat a millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge de l'alumne universitari. Actualment col.labora amb altres professors del propi i d'altres departaments de la Facultat de Farmàcia.
- b) Línies d’innovació:**

- Millora pràctiques de laboratori, especialment aquelles que tenen a veure amb mesures experimentals pròpies
 - Aprenentatge autònom:
 - ☐ Qüestionaris on line a treballar en equip
 - ☐ Pràctiques de simulació de sistemes fisiològics on line
 - ☐ Treball dirigit per estimular l’autoaprenentatge
 - Avaluació continuada
 - Integració de coneixements entre assignatures

2. Projectes desenvolupats

- Anàlisi de les metodologies docents i habilitats dels estudiants durant el primer cicle de la llicenciatura de Farmàcia. ICE, Universitat de Barcelona (REDICE-04) Coordinador: T. Cambras. (2004-06)
 - Percepción del proceso de enseñanza-aprendizaje y de su relación con la adquisición de competencias por parte de alumnos y profesores de primer y segundo ciclo de la Universidad”. Coordinador: Juan José Moreno. Font de finançament: ICE, Universitat de Barcelona (REDICE-06). (2006-08)
 - Projecte d’Innovació docent: “Moodelant la fisiologia en el campus virtual UB”. Coordinador: Montse Mitjans Arnal. Font de finançament: Vicerectorat de Política Docent, (PID 2007). Cursos 2007-09
 - Projectes d’innovació docent orientats al desenvolupament del treball docent en equip: “Avaluació continuada per l’assignatura “Fisiopatologia”. Coordinador: Angels Franch. Curs 2007-08.

- L’aprenentatge més enllà d’un curs acadèmic; la avaluació continuada de fisiopatologia en l’assignatura de toxicologia tres semestres ICE, Universitat de Barcelona (REDICE-08). Coordinador: M. Rodamilans (2008-2010)
 - L’aprenentatge més enllà d’un curs acadèmic. L’avaluació continuada de la fisiopatologia en l’assignatura de toxicologia, tres semestres després (II).pmid 2008. Coordinador: Pilar Vinardell
 - Elaboració transversal de casos clínics com a eina d’integració de coneixements dels alumnes, des de primer fins a quart curs, del grau de farmàcia. 2011PID-UB/19. Coordinador: T. Cambras
 - Elaboració transversal de casos clínics com a eina d’integració de coneixements en el grau de farmacia. 2012PID-UB/157 Coordinador: T. Cambras
 - Mesura de variables Fisiològiques pròpies com a eina d'aprenentatge i avaluació. 2012PID-UB/007 Coordinador: Antoni Díez

3. Àmbit d’aplicació



4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- Desenvolupament del projecte “casos clínics transversals en Farmàcia”.
- Desenvolupament de pràctiques experimentals incloent mesura de variables pròpies com a eina d’autoavaluació.
- Reflexió i adaptació sobre les innovacions proposades en les assignatures del departament pel Grau de Farmàcia.

4. Publicacions

Publicacions	Comunicacions a congressos:
•Cambras, T.; Anglès, M.; Díez-Noguera, A.; Moreno, J.J.; Martínez, V.; Mitjans, M.; Vinardell M.P : Reflexions de cara al procés de implantació dels ECTS en base al coneixement dels processos d'ensenyament-aprenentatge actuals. Edusfarm (revista virtual) num 0, 2006 •Cambras T, Anglès M, Díez-Noguera A, Martínez V, Moreno JJ, Mitjans M, Vinardell MP. Anàlisi de les metodologies docents i habilitats dels estudiants durant el primer cicle de la llicenciatura de Farmàcia. Butlletí La Recerca (revista electrònica, Institut de Ciències de la Educació, Universitat de Barcelona), num 7, març 2007. •Mitjans M, Anglès M, Díez A, Martínez V, Moreno JJ, Vinardell MP, Cambras T. L'avaluació del aprenentatge de fisiologia en l'ensenyament de farmàcia. Opinió i realitat en el marc de l'alumnat. Edusfarm (revista virtual) num 2. 2007. •Castell m, Castellote C, Cambras T, Ferrer R, Mitjans m, Pelegrí C, Perez-Cano FJ, Franch A. Evaluación continuada en fisiopatología en la licenciatura de farmacia. Educación médica internacional, vol 12, suppl 1, 2009. •Cambras T, Mitjans m, Moreno JJ, Díez A, Vinardell MP. Evaluación continuada: Cambiar la rutina universitaria. Educación médica internacional, vol 12, suppl 1, 2009. •Vinardell MP, Mitjans M, Cambras T, Díez A, Moreno JJ. Evolución de las estrategias y metodologías de aprendizaje de los estudiantes de la licenciatura de farmacia, Educación médica internacional, vol 12, suppl 1, 57-58, 2009 •Cambras T, Díez A, Mitjans M, Moreno JJ, Vinardell MP. Habilidades comunicativas como elementos del aprendizaje en la licenciatura de farmacia. Educación médica internacional, vol 12, suppl 1, 25-26, 2009 •Rodríguez-Lagunas MJ, Pérez-Cano, FJ; Martín-Venegas, R; Vinardell, MP; Mitjans, M “Moodle-ando” la fisiologia: adaptación del campus virtual ub a las necesidades de los estudiantes. Edusfarm 4, 2009 •Martín-Venegas R, Rodríguez-Lagunas MJ, Pérez-Cano FJ, Vinardell MP, Mitjans M. Aplicació i valoració d'activitats de reforç voluntàries al final del curs acadèmic. Educación Médica, 12 (Suppl 1): S43, 2009 •Pérez-Cano FJ, Rodríguez-Lagunas MJ, Martín-Venegas R, Castell M, Vinardell MP, Mitjans M. Moodleando en posgrado: uso del campus virtual y evaluación continuada, Ars Pharmaceutica, 51 (Supl. 2): 18-24, 2010 •Rodamilans M, Cambras T, Gómez J, Mitjans M, Llobet JM, Moreno JJ, Teixidó E, Vinardell MP, Barenys M, Díez A. La coordinación entre profesores de fisiología y toxicología: un caso práctico en la facultad de Farmacia de la Universidad de Barcelona. Ars Pharmaceutica, 51 (Supl. 2): 45-52, 2010 •Amat C, Ferrer R, Mitjans M, Vinardell MP. Actividades de aprendizaje y de evaluación a través del campus virtual. Experiencia en Fisiología y Fisiopatología I del Grado de Farmacia. Ars Pharmaceutica, 51 (Supl. 2): 335-338, 2010	•Moreno JJ. Importancia de las competencias y valores en el aprendizaje de la Anatomía y Fisiología Humana en la licenciatura de Farmacia. 3r Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació. Girona 2004. •Com avaluar els processos actuals d'aprenentatge dels alumnes? M. Mitjans, T. Cambras, M. Anglès, A. Díez, JJ Moreno, M.P. Vinardell. III Jornada de Professors Ciències de la salut. Barcelona, febrer, 2005. •Alternatives to Animals in Physiology Laboratory Classes. State of the Art in Faculties of Pharmacy in Spain MP Vinardell; M Mitjans. II InterNICHE Conference: 'Alternatives in the Mainstream: Innovations in life science education and training'. Oslo; maig 2005 •Cambras T. Els estudiants de Farmàcia de primer curs (Conferència per invitació) “Jornada de Formació de Tutors: Els estudiants de primer curs: com són? Com aprenen?”. Institut de Ciències de la Educació, Universitat de Barcelona. Febrer 2006. •Castellote C, Ferrer R, Cambras T, Juan E, Moreno JJ, Pelegrí C, Rabanal M, Franch A. Casos clínicos como herramienta de evaluación en fisiopatología. EduSFarm 2006. 1r Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas. Barcelona, 2006. •Mitjans M, Anglès M, Díez A, Martínez V, Moreno JJ, Vinardell MP, Cambras T. L'avaluació de l'aprenentatge de Fisiologia en l'ensenyament de Farmàcia. Opinió i realitat en el marc de l'alumnat. EduSFarm 2006. 1r Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas. Barcelona, 2006. •García ML, Benedi C, Cambras T, Camins A, Hernández M, Fuentes M, García MJ, Lopez MC, Regué M. Programa oficial de postgrado en farmacia: Máster en investigación, desarrollo y control de medicamentos. EduSFarm 2006. 1r Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas. Barcelona, 2006. •Díez Noguera A, Anglès M, Martínez V, Mitjans M, Moreno JJ, Vinardell MP, Cambras T. Motivació dels alumnes de farmàcia: expectatives laborals i opcions acadèmiques. EduSFarm 2006. 1r Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas. Barcelona, 2006. •Vinardell MP, Anglès M, Cambras T, Díez-Noguera A, Martínez V, Mitjans M, Moreno JJ. La percepción del alumno sobre la metodología docente utilizada por el profesor. 4rt Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI). Barcelona, 2006. •Cambras T, Anglès M, Díez-Noguera A. Cronobiologia: una matèria d'inclusió necessària en les ciències de la salut. IV Trobada de Professorat de ciències de la salut i XI Jornades de Docència de Medicina. Barcelona, juny 2007. •Mitjans M., Moreno JJ, Díez A, Cambras T, Vinardell MP. Evolución de la opinión del alumno sobre el proceso de evaluación en la licenciatura de Farmacia. 2º Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas Santiago de Compostela, 2008. •Rodríguez-Lagunas MJ, Pérez-Cano FJ, Martín-Venegas R, Vinardell MP, Mitjans M., “Moodle-ando” la fisiologia: adaptación del Campus Virtual UB a las necesidades de los estudiantes. 2º Congreso Internacional de Educación Superior en Ciencias Farmacéuticas. Santiago de Compostela, 2008. •Vinardell MP, Cambras T, Díez-Noguera A, Mitjans M, Moreno JJ. Estrategias y metodologías de aprendizaje de los estudiantes de primer ciclo de la licenciatura de Farmacia. V Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI). Lleida 2008. •Rodamilans M, Cambras T, Gómez J, Mitjans M, Llobet JM, Moreno JJ, Teixidó E, Vinardell MP, Barenys M, Díez A. La coordinación entre profesores de fisiología y toxicología: un caso práctico en la facultad de Farmacia de la Universidad de Barcelona. Edusfarm 2010, Granada •Vinardell MP, Martín-Venegas R, Rodríguez-Lagunas MJ,Pérez-Cano FJ, Mitjans M. Avaluació de l'aprenentatge a través d'activitats de reforç voluntàries al Campus Virtual. V Congreso Internacional Docencia Universitaria e Inovación- CIDUI 2010, Barcelona •Mitjans M, Vinardell MP, Díez A, Ferrer R, Amat C. Utilització del Campus Virtual per a la realització i avaluació de pràctiques a distància. Congrés: V Congreso Internacional Docencia Universitaria e Inovación- CIDUI 2010, Barcelona. •Pérez-Cano FJ, Rodríguez-Lagunas MJ, Martín-Venegas R, Castell M, Vinardell MP, Mitjans M. Moodleando en posgrado: uso del campus virtual y evaluación continuada, Edusfarm, 2010, Granada. •Martín-Venegas R, Rodríguez-Lagunas MJ, Pérez-Cano FJ, Vinardell MP, Mitjans M. Aplicació i valoració d'activitats de reforç voluntàries al final del curs acadèmic. Congrés: 5a Trobada de Professors de Ciències de la Salut t, 2009, Barcelona. •Amat C, Ferrer R, Mitjans M, Vinardell MP. Actividades de aprendizaje y de evaluación a través del campus virtual. Experiencia en Fisiología y Fisiopatología I del Grado de Farmacia, Edusfarm, 2010, Granada •Rodamilans M, Cambras T, Gimenez R, Alegret M, Campanera J.M, Gómez-Catalán J, Castell M, Baldomà L, Pubill D, Muñoz M.M, Díez-Noguera A, Badia J, Laguna J.C, Franch A, Serra D, Vázquez M, Castellote C, Piqué E, Vinardell P, Vázquez M.I, Cánduas A.M, Egea M.A, Llobet J.M, Mitjans M, Rimbau V, Moreno J.J, Pérez F.J, Prat J. El trabajo colaborativo como herramienta de formación del profesorado. Valoración inicial del grupo de trabajo multidisciplinar CCT-FARMA. III Congrés Internacional de Noves Tendències en la Formació Permanent del Professorat. Barcelona, setembre 2011. •Perez-Cano F, Cambras T, Gómez-Catalán J, Gimenez-Claudio, Campanera JM, Muñoz-Juncosa M, Rimbau V, Serra-Cucurull D, Laguna JC, Rodamilans M. Desarrollo multidisciplinar de un caso relacionado con consumo de alcohol a lo largo el grado de Farmacia. Edusfarm (La laguna, Julio 2012) . •R Martín-Venegas, MP Vinardell, C Moran, T Cambras, A Díez, M Mitjans. Activitats voluntàries d'autoavaluació com a eina docent d'aprenentatge autoregulat. Barcelona CIDUI 2012

GRUP D'INNOVACIÓ DOCENT EN FISIOLOGIA (GrInDoFi)

Jaume Fernández-Borràs, Josefina Blasco, Teresa Pagès, Ginés Viscor,

Teresa Carbonell, M. Àngels Gallardo, Ramon Torrella, Antoni Ibarz, Norma Alva

Departament de Fisiologia i immunologia. Facultat de Biologia



Línies d'innovació docent

CANVIAR LA MANERA D'APRENDRE

- Fent que els alumnes es formin com a professionals,
- Aconseguint un aprenentatge més actiu,
- Fomentant la comprensió, raonament i solució de problemes,
- Essent el professor un tutor-guia del procés de formació.

FOMENTAR

- L'ús de la tecnologia en el procés d'ensenyament,
- L'accés a múltiples recursos d'informació, integrant eines de comunicació i de gestió acadèmica en un sistema de suport a la formació presencial,
- L'auto-avaluació, per avançar en el propi aprenentatge.

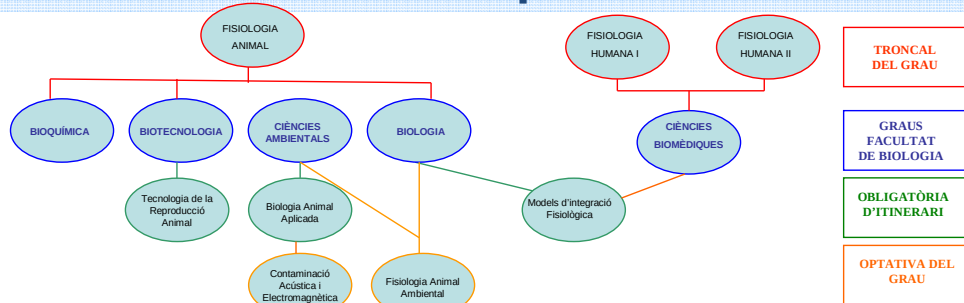
Projectes desenvolupats

- Millora per l'aprenentatge profund a través de la participació de l'estudiant en el procés d'ensenyament. **Codi:** 2008MQD00080. **Duració:** 2008-2009.
- Pas del sistema actual d'ensenyament a un aprenentatge professionalitzador: actuacions del professorat per implicar els estudiants. **Codi:** REDICE-08/A0802-31. **Duració:** 2008-2010.

- Milliores per un sistema d'ensenyament-aprenentatge més interactiu i l'avaluació de bones pràctiques. **Codi:** 2009PID-UB/91. **Duració:** 2009-2010

- Efectes sobre l'adquisició de competències dels sistemes que promouen la participació de l'estudiantat en el seu aprenentatge. **Codi:** REDICE-10/1001-10. **Duració:** 2010-2012.

Àmbit d'aplicació



Estat actual de les innovacions desenvolupades

Estem implementant canvis que ens permetin arribar a desenvolupar el binomi *ensenyament-aprenentatge* en un únic procés participatiu de generació de coneixement i no tan sols de transmissió d'informació. Els resultats de les nostres experiències ens han de proporcionar el marc per:

=> Refinar els objectius d'aprenentatge,

=> Planificar millor les experiències d'aprenentatge

=> Determinar les bones pràctiques per a l'aprenentatge,

=> Verificar l'adequació dels elements que hi intervenen

Publicacions

Fernández, J., Pagés T.; Blasco, J.; Vildósola, X.; Rodríguez, J.L.; Escofet, A.; Casas, M.; Carbonell, T.; Gallardo, M.A.; López, M.P.; Viscor G. (2009) El efecto de las plataformas educativas en el proceso de enseñanza-aprendizaje en las universidades presenciales: cambios apreciados por los estudiantes. *Actas del V Congreso Iberoamericano de Docencia Universitaria*. Editorial de la Universidad Politécnica de Valencia.

Alva, N.V.; Pagés, T.; Fernández-Borràs, J.; Blasco, J.; Viscor, G.; Ibarz, A. (2010) Evaluación de las competencias genéricas ligadas a las habilidades prácticas de laboratorio. *Evaluación de la calidad de la educación superior y de la investigación (VII Foro)*. Asociación Española de Psicología Conductual (AEPC)

Pagès, T.; Blasco, J.; Viscor, G.; Gallardo, M.A.; Carbonell, T.; Ibarz, A.; Alva, N.; Fernández, J. (2011) Aplicación de metodologías activas para conseguir un aprendizaje profundo (Cap. 14). *Buenas prácticas docentes en la universidad. Modelos y experiencias en la Universidad de Barcelona*. Colección: Educación universitaria. Octaedro / ICE-UB

Ibarz, A.; Fernández-Borràs, J.; Blasco, J.; Carbonell, T.; Torrella, J.R.; Viscor, G.; Gallardo, M.À.; Alva, N.; Pagès, T. (2012) Valoración y evaluación *in situ* de las competencias adquiridas en las prácticas de laboratorio de Fisiología animal. *Aprendizaje cooperativo en contextos universitarios*. María Francisca Serrano Gisbert (coord.) Editem-Ediciones de la Universidad de Murcia.

Grup D'Innovació Docent en Anàlisi Instrumental Farmacèutic (GIDAIF)



¹García M.L., ¹Egea M.A., ¹Espina M., ¹Gamisans F., ²García M.J., ¹González-Mira E., ²Morral G.,
¹Nikolic S., ²Salvadó M.A., ¹Sánchez E., ³Souto E. B., ⁴Valls O., ¹Vega E.

¹Departament de Físicoquímica. ²Departament de Farmàcia i Tecnologia Farmacèutica. UB

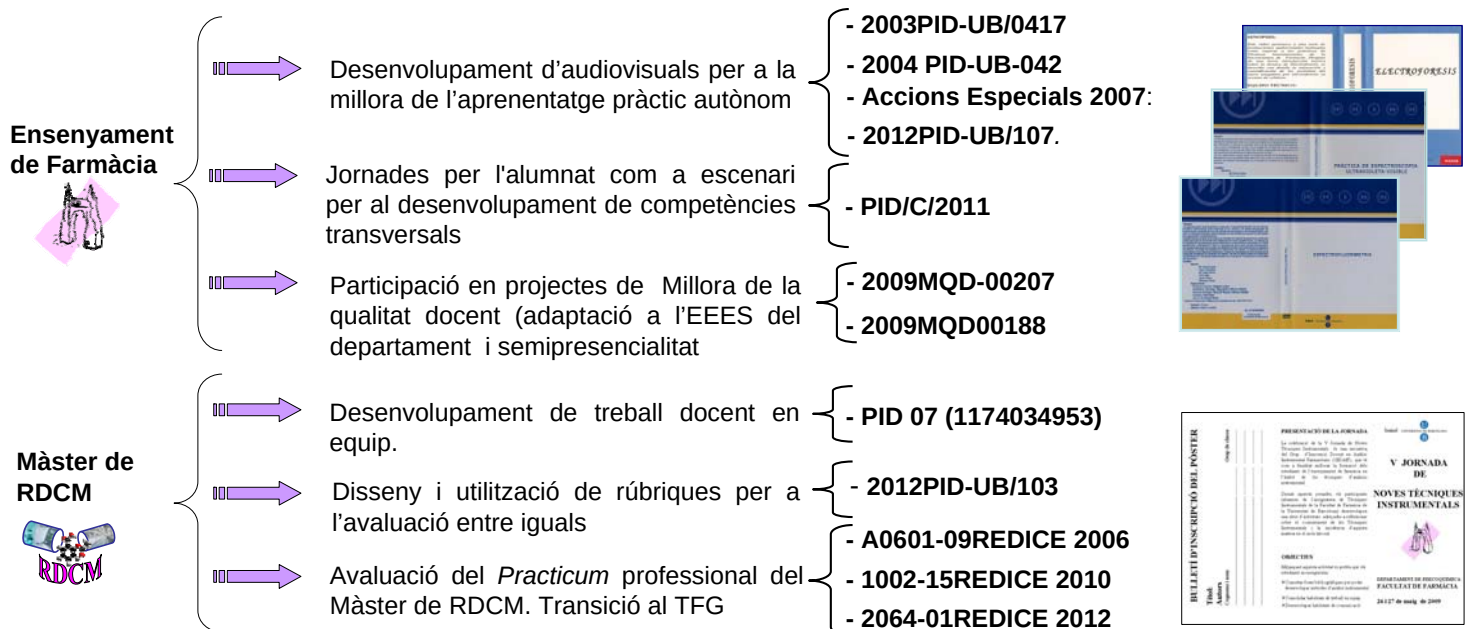
³Faculty of Health Sciences, Fernando Pessoa. University, Porto. ⁴RAFC.

ENSENYAMENT DE FARMÀCIA

1. Línies d'innovació docent

- ➡ Jornades per l'alumnat com a escenari per al desenvolupament de competències transversals (capacitat de comunicació oral i treball en equip)
- ➡ Elaboració de material audiovisual per a la millora de l'aprenentatge autònom de l'alumne en un entorn de pràctiques de laboratori
- ➡ Avaluació del *Practicum* del Màster de Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments (enquestes, rúbriques)

2. Projectes desenvolupats



3. Àmbit d'aplicació

- Ensenyament de Farmàcia (Tècniques Instrumentals, Anàlisi i control de medicaments i productes sanitaris)
- Màster de Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments (*Practicum* i matèries analítiques i galèniques)

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

Les Jornades per l'alumnat com a escenari per al desenvolupament de competències transversals es realitzen anualment

S'ha desenvolupat una sèrie d'audiovisuals per a la millora de pràctiques de TI (2012PID-UB pendent)

S'ha avaluat el *Practicum* del Màster de RDCM (transició de practicum a TFG pendent (2064-01REDICE2012 pendent)

5. Publicacions

García M.L., Egea M.A., García M.J., Valls, O., salvadó M.A., Vega E., Morral G. *Experiencias de innovación docente en Técnicas Instrumentales*. Educación Médica 8 (sup1): S/38 (2005).

García M.L., Egea M.A., Prats J., Valero J., Valls, O.: *Innovación didáctica audiovisual para el aprendizaje de las prácticas de laboratorio*. En: . De la reflexión a la innovación pedagógica en l'ensenyament de Ciències aplicades a Farmàcia. Publicacions UB (1ª ed), 1999, pp 547-548

Bidon-Chanal, A., Cajal Y; Campanera JM, Egea, MA; Gamisans F; García ML; Girona MV, Hernández-Borrell, J; Montero, MT; Muñoz, MM; Prat, J; Weronsky, KJ. *Adaptación metodológica al EEES de la asignatura de Técnicas Instrumentales del Grado de Farmacia de la Universidad de Barcelona*. ARS Pharmaceutica 50 (sup2): 279-289 (2010).

Morral-Ruiz G., García-Celma M.J. *Aplicación de los contenidos formativos de un Máster en Docencia Universitaria a la elaboración del plan docente de una asignatura adaptada al EEES*. Ars Pharm., 51 supl 2; 354-360 (2010)

ORFILA - Grup de Innovació Docent en Toxicologia

Gómez-Catalán J; Barenys M; Teixidó E; Piqué ME; Boix N; Llobet JM; Borrego N; Rodamilans M; Barrot C; To-Figueras J
Unitat de Toxicologia. Dept Salut Pública



1. Línies d'innovació docent

Desenvolupament de materials d'autoaprenentatge i autoavaluació
Treball col·laboratiu amb "wikis"
Utilització de seqüències de cine comercial en classe
Aprentatge "transversal" amb casos clínics (Projecte CCT-Farma)

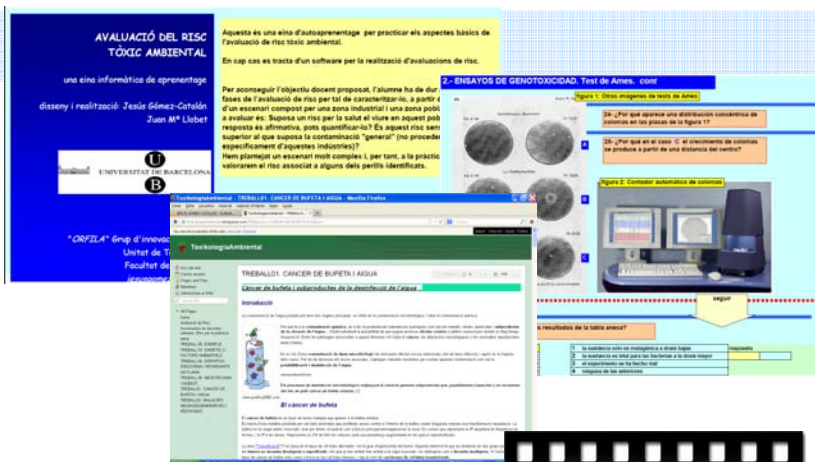


2. Projectes desenvolupats

Eines d'autoaprenentatge en Toxicologia. Avaluació experimental de la Toxicitat sobre el Desenvolupament (2011PID-UB/77; 2012PID-UB/053)
Eines d'autoaprenentatge en Toxicologia. Avaluació experimental de la Carcinogènesi i la genotoxicitat
Eines d'autoaprenentatge en Toxicologia. Avaluació de Risc.
Elaboració transversal de casos clínics com a eina d'integració de coneixements dels alumnes, des de primer fins a quart curs, del grau de farmàcia (2011PID-UB/19; 2012PID-UB/157)
Incorporació de petites seqüències de films comercials en l'ensenyament de la toxicologia (2011PID-UB/78; 2012PID-UB/12; REDICE12-1744-01)

3. Àmbit d'aplicació

Ensenyaments de Grau:
- Farmàcia: Toxicologia, Farmacologia i Toxicologia R+D+I
- Biomedicina: Toxicologia
- Ciències Ambientals: Toxicologia Ambiental
- Ciència i Tecnologia dels Aliments: Seguretat Alimentària I i II
- Nutrició Humana i Dietètica: Seguretat Alimentària



4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

Eines d'autoaprenentatge: durant uns cursos han estat desenvolupades i adaptades mitjançant la seva aplicació presencial. Actualment s'utilitzen de forma no presencial
Treball col·laboratiu amb "wikis": s'està aplicant amb bons resultats per desenvolupar temes descriptius
Casos Clínics Transversals: es presenta informació específica sobre aquest projecte a les sessions de la Trobada
Incorporació de petites seqüències: aquest curs comença una prova per intentar validar aquesta metodologia



5. Publicacions

- Gómez-Catalán J; Rodamilans M; Llobet JM. (2008) Herramientas de autoaprendizaje en toxicología: evaluación de la carcinogénesis y de la genotoxicidad. Edusfarm, Revista de educación Superior en Farmacia. 3, 1- 15
- Rodamilans M; Cambras T; Gómez-Catalán J; Mitjans M; Llobet JM; Moreno JJ; Teixidó E; Vinardell MP; Barenys M; Díez A. (2010). La coordinación entre profesores de fisiología y toxicología: un caso práctico en la facultad de farmacia de la Universidad de Barcelona. Ars Pharmaceutica, 51 : 45 - 52
-Gómez-Catalán J; Barenys M; Teixidó E; Piqué ME; Boix N; Llobet JM; Rodamilans M (2010) La enseñanza de la Toxicología en farmàcia: los seminarios como herramienta para la evaluación continuada. Revista d'Innovació i Recerca en Educació. 3 : 37 - 51
-Rodamilans Pérez, M., Gómez-Catalán, J., Piqué Benages, E., et al. (2013). Incorporación de pequeñas secuencias de cine comercial en la enseñanza de las drogodependencias. Ensayo piloto en la asignatura de Toxicología. [En línea] REIRE, Revista d'Innovació i Recerca en Educació, 6 (1), 53-64. Accesible en: <http://www.ub.edu/ice/reire.htm>

GIDCUB-11EST
APRENTATGE DE L'ESTADISTICA EN SALUD

JOAN GUÀRDIA OLMOS ANTONIO SOLANAS PÉREZ MARIBEL PERÓ CEBOLLERO JAUME TURBANY OSET ANTONI COSCULLUELA MAS
LLUIS SALAFRANCA COSIALLS JOSÉ LUIS LOSADA LÓPEZ DAVID LEIVA UREÑA RUMEN MANOLOV OLATZ LOPEZ FERNÁNDEZ SONIA BENITEZ BORREGO REJINA SELVAM

DEPARTAMENT DE METODOLOGIA DE LES CIÈNCIES DEL COMPORTAMENT. FACULTAT DE
PSICOLOGIA



Grup de tècniques estadístiques avançades
aplicades a la Psicologia



1. Línies d'innovació docent

- 1) ESTUDI DELS MECANISMES D'APRENTATGE DE LA ESTADÍSTICA APLICADA EN PSICOLOGIA I CIÈNCIES DE LA SALUT.
- 2) ANÀLISI DE LES VARIABLES VINCULADES AMB LA PREDICCIÓ DE L'ABSENTISME ESTUDIANTIL A LA UNIVERSITAT.
- 3) ANÀLISI DE LES VARIABLES RELACIONADES AMB LA SELECCIÓ D'ESTUDIS UNIVERSITARIS I D'UNIVERSITAT. ANÀLISI DE L'EFFECTE DELS FACTORS INDIVIDUALS I SOCIALS.
- 4) SISTEMA INFORMATITZAT D'AVALUACIÓ CONTINUADA EN ASSIGNATURES D'ALTA DENSITAT DE MATRÍCULA.

2. Projectes desenvolupats

2010 – 2011:	MATERIAL AUDIOVISUAL PER LES PRÀCTIQUES DE LA ASIGNATURA TÈCNiques DE RECERCA DEL NOU GRAU DE PSICOLOGIA.
2010 – 2011:	PROTOCOL D'AVALUACIÓ I MESURA DEL GRAU D'ASSOLIMENT DE COMPETÈNCIES.
2011 - 2012:	LA ACCIÓN TUTORIAL INTEGRAL DE LA UNIVERSIDAD DE BARCELONA. ACTUALIZACIÓN DE LOS PROGRAMAS FORMATIVOS DEL INSTITUTO DE CIENCIAS DE LA EDUCACIÓN DIRIGIDOS AL PROFESORADO TUTOR.
2012 – 2013:	DESENVOLUPAMENT D'UN SISTEMA DE SEGUIMENT INDIVIDUALITZAT DEL TREBALL NO PRESENCIAL EN ASSIGNATURES D'ALTA DENSITAT DE MATRÍCULA.
2012 – 2013:	UN MODELO LONGITUDINAL DE EVALUACIÓN DEL IMPACTO DE LAS VARIABLES IMPLICADAS EN LA SELECCIÓN DE ESTUDIOS Y UNIVERSIDAD. EL RENDIMIENTO ACADÉMICO EN BACHILLERATO Y SELECTIVIDAD COMO PREDICTORES DEL RENDIMIENTO INICIAL EN LA UNIVERSIDAD.
2011 – 2013:	PRÁCTICAS CONTEXTUALIZADAS EN METODOLOGÍA DE LAS CIENCIAS DEL COMPORTAMIENTO.

3. Àmbit d'aplicació

- 1) ASSIGNATURES D'ALTA DENSITAT DE MATRICULA EN QUALSEVOL ENSENYAMENT I ESPECIALITAT.
- 2) APRENTATGE DE L'ESTADÍSTICA I DE LA METODOLOGIA DE RECERCA EN PSICOLOGIA.
- 3) ESTUDI SISTEMÀTIC DEL SISTEMA UNIVERSITARI CATALÀ, ESTATAL I INTERNACIONAL.
- 4) SISTEMES DE COORDINACIÓ DOCENT I DE SEGUMENT DE LES ACTIVITATS DELS ESTUDIANTS AMB ESPECIAL ATENCIÓ A NOUS FORMATS DEL MATERIAL DOCENT.

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- 1) ESTUDI DELS MECANISMES D'APRENTATGE DE LA ESTADISTICA APLICADA EN PSICOLOGIA I CIÈNCIES DE LA SALUT: [FASE DE PROVES D'UN MOU MÒDUL DE MOODLE.](#)
- 2) ANÀLISI DE LES VARIABLES VINCULADES AMB LA PREDICCIÓ DE L'ABSENTISME ESTUDIANTIL A LA UNIVERSITAT: [ESTABLIMENT D'UN NOU MODEL DE PREDICCIÓ DEL RISC D'ABANDONAMENT.](#)
- 3) ANÀLISI DE LES VARIABLES RELACIONADES AMB LA SELECCIÓ D'ESTUDIS UNIVERSITARIS I D'UNIVERSITAT. ANÀLISI DE L'EFFECTE DELS FACTORS INDIVIDUALS I SOCIALS: [ESTUDI DE MODELS COMPARATIUS ENTRE DIVERSES TITULACIONS I UNIVERSITATS.](#)
- 4) SISTEMA INFORMATITZAT D'AVALUACIÓ CONTINUADA EN ASSIGNATURES D'ALTA DENSITAT DE MATRÍCULA: [FASE DE PROVES D'UN NOU MÒDUL DE MOODLE.](#)

5. Publicacions

GUÀRDIA, J., PERÓ, M., FREIXA, M., TURBANY, J. & GORDÓVIL, A. (2011). The Analysis of the implications of collaborative work in terms of performance and satisfaction among students registered in the Data Analysis in Psychology Course. *Quality & Quantity*, DOI 10.1007/s11135-011-9644-5.

GUÀRDIA, J.; PERÓ, M.; HERVÁS, A.; CAPILLA, R.; SORIANO, P.P. & PORRAS, M. (2012). Factores asociados con la decisión de cursar estudios universitarios de Psicología. Una aproximación mediante modelos de ecuaciones estructurales. *Anuario de Psicología*, Vol. 42 (1), 87-104.

JARIA, N.; APARICIO, P.; TRIADO, X. & GUÀRDIA, J. (2011). A Study of Public Spending on Higher Education Institutions in Europe in the Framework of the Bologna Process Using Statistical Fitting with Spatial Analysis. *Advances and Applications in Statistics*, 25(2), 83 – 102.

PENNA, M.P., AGUS, M., PERÓ, M., GUÀRDIA, J. & PESSA, E. (2012). The use of imagery in statistical reasoning by university undergraduate students: a preliminary study. *Quality & Quantity*. DOI 10.1007/s11135-012-9757-5

PERÓ, M.; GUÀRDIA, J.; FREIXA, M.; TURBANY, J. & GORDÓVIL, A. (2012). Relación entre las preferencias en el formato del material utilizado para el aprendizaje de la estadística y el rendimiento académico. *Revista de Formación e Innovación Educativa Universitaria*, 5(1), 1-11.

TRIADO, X.; APARICIO, P.; GUÀRDIA, J.; PERÓ, M. & JARIA, N. (2011). Empirical approach to the analysis of university student absenteeism. Proposal of a questionnaire for students to evaluate the possible causes. *Quality & Quantity*, Vol 46(2), DOI 10.1007/s11135-011-9654-3.

Halbaut L, Aparicio R, Aróztegui M, Fàbregas A, García Montoya E, Miñarro M, Pérez Lozano P, Suñé Negre JM, Suñer Carbó J, Ticó JR, Viscasillas A.
Dept. Farmàcia i Tecnologia Farmacèutica. Farmàcia-UB

1. Línies d'innovació docent

- Desenvolupament d'eines i recursos per a l'autoaprenentatge i l'autoavaluació.
- Metodologies d'avaluació en l'avaluació continuada.
- Desenvolupament de la competència transversal: Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat a Farmàcia Galènica.

2. Projectes desenvolupats

- ❑ Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat a Farmàcia Galènica (2011PID-UB/16)
- ❑ Inspecció als fabricants de medicaments (2011PID-UB/15)
- ❑ Jugar per aprendre: Joc dels excipients farmacèutics (2009MQD 00229)
- ❑ Introducció a la Farmàcia Galènica: Un repte a primer any de Farmàcia (2009PID-UB/28)
- ❑ Semipresencialitat en l'entorn de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES): Competències, continguts i eines metodològiques adequades a aprenentatges semipresencials en ensenyaments de caràcter sanitari (CODI:MQD2009).

3. Àmbit d'aplicació: Grau de Farmàcia

Assignatures troncales

- Introducció a la Farmàcia Galènica
- Farmàcia Galènica I
- Farmàcia Galènica II
- Treball Fi de Grau

Menció Farmàcia Industrial i Recerca Farmacèutica.

Obligatòries

- Farmàcia Galènica III i Garantia de Qualitat
 - Anàlisi i Control de Medicaments i Productes Sanitaris
- #### Optativa
- Tecnologia Farmacèutica Industrial

Menció Farmàcia Assistencial i Anàlisis Clíniques

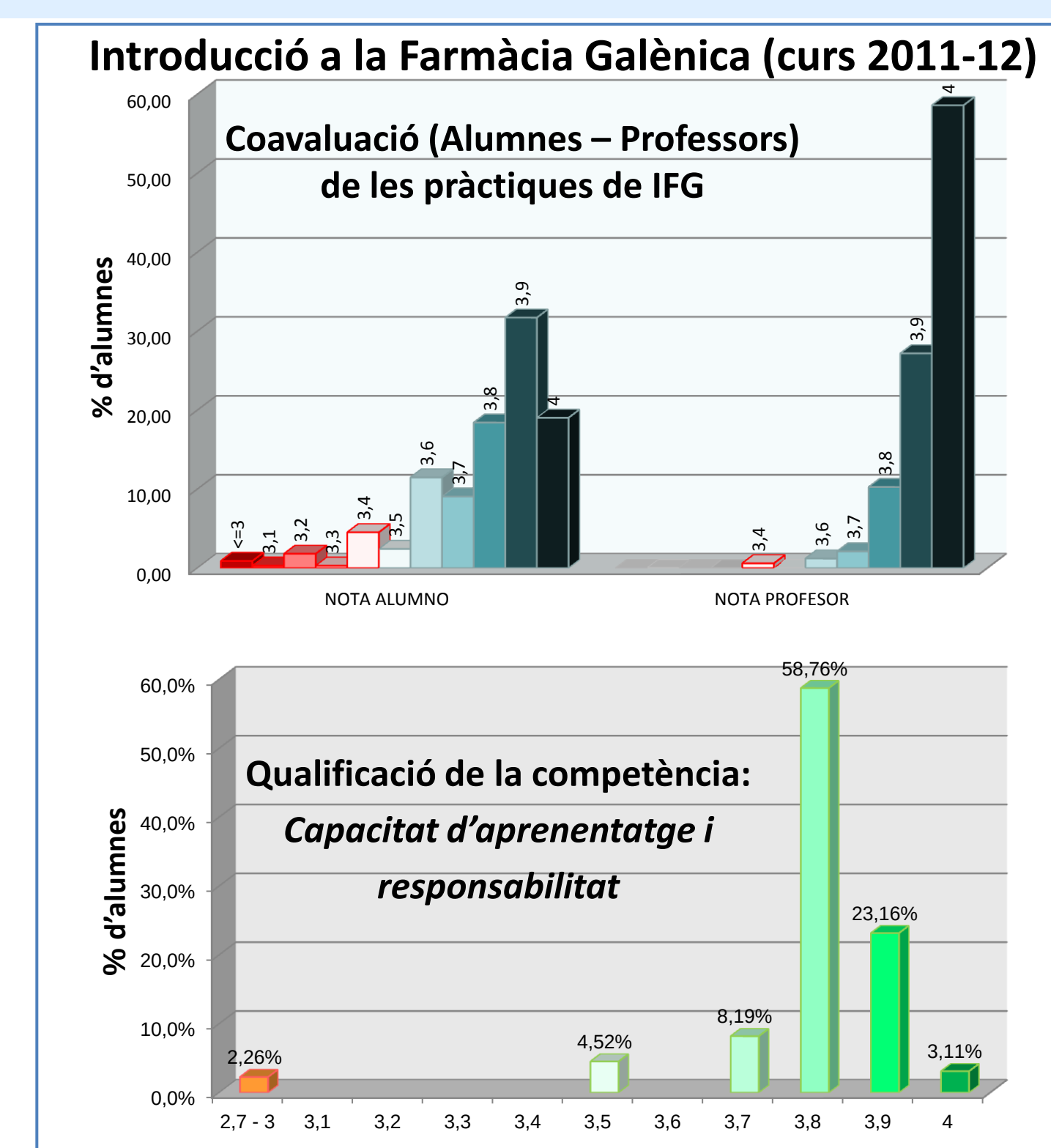
Obligatòria

- Formulació Magistral i Oficial
- #### Optativa
- Dermofarmàcia

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades



Generador d'exàmens aleatoris on-line



5. Publicacions

- **García-Montoya E, Pérez-Lozano P, Fàbregas-Fernández A, Miñarro-Carmona M, Ticó-Grau J.R., i Suñé-Negre J.M.** Use of a multimedia tool for undergraduate industrial pharmaceutical training. Revista de Formación e Innovación Educativa Universitaria. 2011 Vol. 4, Nº 2, 68-80.
- **García Montoya E., Pérez Lozano P, Aparicio Pelegrín R. M., Miñarro M., Ticó Josep R., Suñé Negre J.M.** Evaluación del workshop de encapsulación con especialistas en formación / Encapsulation assessment workshop with training specialists. Ars Pharm, 2010, Vol.51 suplemento2; 30-37.
- **L. Halbaut, C. Barbé, R.M. Aparicio, A. Viscasillas, I. Lerín, A. Roig, M. Aróztegui, J. Suñer.** Introducción a la Farmacia Galénica: un reto en primer año de Farmacia/Introduction to galenic pharmacy: a challenge in the first year of pharmacy". Ars Pharm, 2010, Vol.51 suplemento2; 60-74 .

UNITAT DE FARMÀCIA CLÍNICA I FARMACOTERÀPIA (GIDCUB-11/FCF)



Eduardo L. Mariño, Cecilia F. Lastra, Pilar Modamio,
Antonio Braza, Eric Míguez, Héctor Ruiz, Gonzalo Tobaruela

Dto. Farm. Tecnol. Farma. Unitat de Farmàcia Clínica i Farmacoteràpia. Facultat de Farmàcia

I. Línies d'innovació docent

Basades en el desenvolupament de competències transversals i específiques dels estudis de Farmàcia

TRANSVERSALS

Treball en equip: Capacitat per col·laborar amb els demés i de contribuir a un projecte comú.
Capacitat de col·laborar en equips interdisciplinars i en equips multiculturals.

Desenvolupament d'habilitats de comunicació i informació, tant orals com escrites, per tractar amb pacients i usuaris del centre on es desenvolupi l'activitat professional. Promoure les capacitats de treball i col·laboració en equips multidisciplinars i les relacionades amb altres professionals sanitaris.

ESPECÍFIQUES

Promoure l'ús racional dels medicaments i productes sanitaris, així com adquirir coneixements bàsics en gestió clínica, economia de la salut i ús eficient dels recursos sanitaris.

Identificar, avaluar i valorar els problemes relacionats amb fàrmacs i medicaments, així com participar en les activitats de farmacovigilància.

Dur a terme les activitats de farmàcia clínica i social, seguint el cicle d'atenció farmacèutica.

2. Projectes desenvolupats

MODÚLS D'AUTOAPRENENTATGE

EDEMED: Errores de Medicación

Validació de la nova versió del programa sobre seguretat dels medicaments

L'ús de medicaments complexos: Preparacions extemporànies
Dispositius per a l'administració de insulina i control de la glucèmia
Sistemes d'administració transdèrmica
Sistemes d'inhalació

INFOGER: Información sobre medicamentos al paciente geriátrico

WebQuest PER A LA FARMÀCIA CLÍNICA I ATENCIÓ FARMACÈUTICA

Sistemas Personalizados de Dosificación (SPD)

Cumplimiento farmacoterapéutico enfocado a pacientes

Cumplimiento farmacoterapéutico enfocado a profesionales de la salud

Dispensación activa en diabetes

Dispensación activa en hipertensión arterial (HTA)

ESPECÍFICS PER A PRACTIQUES

Vídeo: Procediment per a l'elaboració de Sistemes Personalitzats de Dosificació (SPD)

Treball col·laboratiu en la docència pràctica de Farmàcia Clínica i Atenció Farmacèutica

CONVENIS D'INTERCANVI D'ESTUDIANTS

Universitat de Florida (Gainesville)

Universitat de Michigan (Ann Arbor)

Universitat de Texas (Austin)

3. Àmbit d'aplicació

Docència impartida des de la Unitat de Farmàcia Clínica i Farmacoteràpia de la Facultat de Farmàcia de la UB

GRAU

Farmàcia Clínica i Atenció Farmacèutica: troncal, 4 curs

Farmàcia Assistencial: obligatòria de la menció Farmàcia Assistencial i Anàlisis Clíniques, 5 curs

Assaigs Clínics i Farmacovigilància: optativa de la menció Farmàcia Industrial i Recerca Farmacèutica, 5 curs

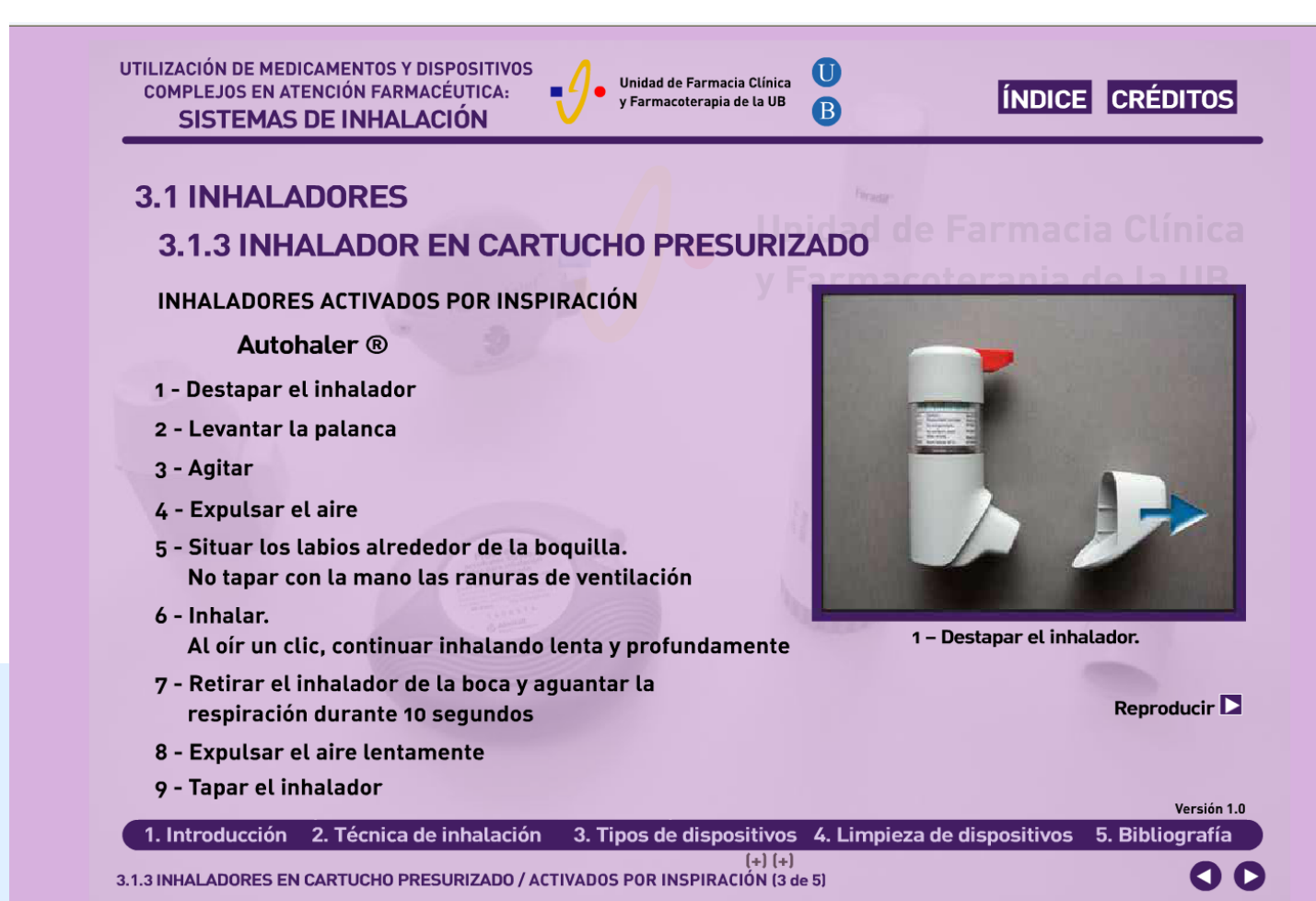
Treball Dirigit: àmbits Farmàcia Hospitalària, Farmàcia d'Atenció Primària i Farmàcia Comunitària

POSTGRAU

Màster en Atenció Farmacèutica Integral no presencial (MAFI)

Títol d'Especialista en Farmàcia Industrial i Galènica

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades



5. Publicacions

- Mariño EL, Lastra CF, Modamio P. Innovación en la docencia de pre y postgrado de la Unidad de Farmacia Clínica y Farmacoterapia. Edusfarm, Nº 0. 2006.
- Fernández C, Modamio P, Casasin T, Sebarroja J, Mariño EL. EDEMED: Programa formativo en prevención de errores de medicación. Bol Prev EM Catalunya. Vol. 4, nº 3, 1-4. 2006.
- Fernández C, Modamio P, Casasin T, Sebarroja J, Mariño EL. Proyecto formativo sobre errores de medicación en la universidad. (EDEMED). El farmacéutico de hospitales. 188, 44-50. 2007.
- Mariño EL., et al. Encuesta de opinión del alumnado sobre docencia práctica troncal: Farmacia Clínica y Atención Farmacéutica. Edusfarm, Nº 1. 2007.
- Gaspar MD., et al. Estrategia de autoaprendizaje para los estudiantes de Marketing farmacéutico basada en el diseño de la zona de atención al usuario en una Oficina de Farmacia. Edusfarm, Nº 1. 2007.
- Mariño EL, Modamio P, Sebarroja J, Lastra CF. La Unidad de Farmacia Clínica y Farmacoterapia de la Universidad de Barcelona: 20 años. Revista de Bioética y Derecho. Vol. 15, 1-5. 2009.
- Nombroses comunicacions en congressos nacionals a internacionals tant en format pòster com oral.
- Premis Correo Farmacéutico**, Las mejores Iniciativas de la Farmacia (categoria de formació) : **2003**: programa "Pharmobility: Transatlantic Mobility of Pharmacy Students", realització de pràctiques de los estudiantes en Centros de Atención Primaria i creación de la Especialización en Farmacia Industrial y Galénica; **2007**: Programa INFORGER; **2008**: Patient Counselling Event; **2009**: Aula de simulación de Farmacia; **2011**: acuerdo profesional por la Farmacia Clínica entre la Unitat de Farmàcia Clínica i Farmacoterapia y las SEFH, SEFAR, SEFAC, SEFAP, SCFC, COFB i Fundació Pharmaceutical Care.



MIREIA OLIVA, ELVIRA BEL, ANA C. CALPENA, HELENA COLOM, ELVIRA ESCRIBANO, JUAN ESTEVA, FRANCISCO FERNÁNDEZ, JACINTO LAUROBA, M. ANTONIA MARCH, M. PILAR MARTÍN, CONCEPCION PERAIRE, ALFONS DEL POZO, FRANCESC BONET, M. MERCEDES CARBONELL, ANA FLO, MIREIA MALLANDRICH, M. ANGELES VÍA, BEATRIZ CLARÉS, M^a LUISA GARDUÑO, SEBASTIANO GIORGI-SCALARI, JÚLIA HERRERA I J. IGNASI OLIVA.

1. Línies d'innovació docent



- ☐ **Implantació d'estratègies metodològiques que estimulin l'aprenentatge autònom de l'estudiant:**
 - Elaboració de recursos docents més usables i accessibles per qualsevol estudiant (material audiovisual, presentacions, qüestionaris,...)
 - Implementació de cursos *on-line* de temàtica transversal dins el departament, i aplicació en diferents assignatures
 - Us de les xarxes socials per a la difusió de recursos docents (major accessibilitat des de dispositius mòbils)
 - Disseny d'un sistema de *Pràctiques Presencials on-line* (POL) que permeti la deslocalització en el temps i l'espai de la docència pràctica
- ☐ **Plantejament de metodologies i activitats que afavoreixin la semipresencialitat**
- ☐ **Implementació d'activitats i rúbriques que facilitin l'avaluació de competències (específiques i transversals)**
- ☐ **Ampliació de l'abast de la docència:**
 - Publicació de tots els cursos en accés obert emprant llicències *ccBy*
 - Elaboració de cursos bàsics de caràcter divulgatiu/formatiu sobre alguns aspectes de les matèries impartides
 - Optimització i gestió de manera semàntica dels continguts generats (implementació dels protocols *open-linked data*)

2. Projectes desenvolupats

- ☐ Transició del practicum professional del Màster de Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments al treball de fi de Màster: Disseny de rúbriques i avaluació de competències (REDICE2012)
- ☐ Cursos Monogràfics Farmacèutics 2.0: un enfoc transversal vers la semipresencialitat (PID2012)
- ☐ Intervencions educatives per assolir estils de vida saludables en la població de Catalunya: una innovació docent des d'Estades en Pràctiques Tutelades de la Facultat de Farmàcia (PID2011)
- ☐ Avaluació del Pràcticum Professional del Màster de Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments, i la seva repercussió a les assignatures relacionades (REDICE2010)
- ☐ Autoaprendizaje de las prácticas semipresenciales de Biofarmacia y Farmacocinética a través de la plataforma Moodle (PID2009)
- ☐ Sistema integrat seqüencial i transversal de pràctiques presencials en línia de Tecnologia Farmacèutica (PID2006, MQD2007)

3. Àmbit d'aplicació

Grau de Farmàcia		Màsters Oficials
• Introducció a la Farmàcia Galènica	• Legislació i Deontologia Farmacèutiques	• Atenció Farmacèutica
• Farmàcia Galènica I	• Gestió i Planificació	• Biotecnologia
• Biofarmàcia i Farmacocinètica I	• Biofarmàcia i Farmacocinètica avançades	• Nanociència i Nanotecnologia
• Biofarmàcia i Farmacocinètica II	• Farmacoeconomia i Marketing	• Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments (RDCM)
• Estades en Pràctiques Tutelades		

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- ☐ **Curs 2012/13:** Impartició de cursos a la UAEM (Mèxic) per a l'avaluació de competències en laboratoris de ciències.
- ☐ **Curs 2012/13:** Disseny de rúbriques per a l'avaluació de competències.
- ☐ **Curs 2010/11-:** Utilització amb èxit del material audiovisual per a l'autoaprenentatge com a eina preparatòria de les pràctiques de laboratori.
- ☐ **Curs 2010/11-:** Desenvolupament de mètodes per a l'avaluació de competències en l'entorn de pràctiques de laboratori.
- ☐ **Curs 2008/09:** Prova pilot de les POL amb 24 estudiants i un professor-tutor amb gran acceptació entre l'alumnat.

5. Publicacions

- ☐ Fernández F, Lauroba J, Clarés B, Garduño ML, Calpena AC. **2010.** *Virtualización de de las prácticas de biofarmacia: ensayo de disolución de diferentes formas de dosificación.* **Ars Pharmaceutica** 51(S2):305-8.
- ☐ Fernández F, Colom H, Clarés B, Calpena AC. **2010.** *Aprendizaje de Recursos Informáticos en Biofarmacia y Farmacocinética.* **Ars Pharmaceutica** 50(S2):290-5.
- ☐ Calpena AC, Escribano E, Lauroba J, Colom H, Fernández F, Clarés B. **2009.** *Coaching en una Asignatura Optativa de Farmacia: Absorción Percutánea de Fármacos.* **Educación Médica** 12(S1):24-5.
- ☐ March M, Fuentes M, Caelles N, Carbonell N, Casas J, Gascón MP, LLadonosa L, Miró A, Oller H, Pla L, Travé P, Tribó G, Vía MA. **2009.** *Intervenciones educativas para alcanzar estilos de vida saludables en la población de Catalunya: una innovación docente desde Estancias en Prácticas Tuteladas de la Facultad de Farmacia.* **Educación Médica** 12:543.

UNITAT DE LABORATORIS DOCENTS - ULD

Josefina Prat, M. José Rodríguez-Lagunas, Victòria Girona, Raquel

Martín-Venegas, Roser Fisa, Rut Ferrer

ULD, Facultat de Farmàcia

GIDCUB-11/ULD



1. Línies d'innovació docent:

- Integració del futur graduats en Farmàcia, Nutrició Humana i Dietètica i Ciència i Tecnologia dels Aliments en el sistema de gestió de la qualitat implantat a la ULD
- Desenvolupament de competències transversals als laboratoris de pràctiques

2. Projectes desenvolupats (5 darrers anys):

- Millora de les competències transversals dels estudiants en l'àmbit de la gestió de la qualitat, la seguretat, la salut i el medi ambient, a la unitat de laboratoris Docents de la Facultat de Farmàcia (2012PID-UB/071)
- Avaluació i millora del sistema de gestió de la qualitat implantat a la Unitat de Laboratoris Docents de la Facultat de Farmàcia (2010PID-UB/30 i 2009PID-UB/67)
- Elaboració d'un vídeo sobre Qualitat, Seguretat i Medi Ambient als Laboratoris Docents de la Facultat de Farmàcia (2008PID-UB/117)

3. Àmbit d'aplicació:

- Totes les assignatures dels Graus de Farmàcia, Nutrició Humana i Dietètica i Ciència i Tecnologia dels Aliments que fan la docència pràctica als laboratoris de la ULD

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades:

- Actualment, el principal objectiu de la ULD en l'àmbit de la innovació docent és millorar les competències que es desenvolupen al laboratori a partir de la informació provinent dels empleadors.

5. Publicacions (5 darrers anys):

- Prat et al., 2008. Integración de la Buenas Prácticas Ambientales en la Unidad de Laboratorios Docentes de la Facultad de Farmacia de la Universidad de Barcelona. CD del 5è Congrés Internacional: "Docència Universitària i Innovació" ISBN 978-84-8458-279-3
- Prat et al. 2011. Sistema de Gestión de Calidad de la Unidad de Laboratorios Docentes de la Facultad de Farmacia: 10 años de experiencia. CD del 6è Congrés Internacional: "Docència Universitària i Innovació" ISBN 978-84-8458-339-4
- Rodríguez-Lagunas et al., 2009. Experiencia de 10 años de innovación docente en la Unidad de Laboratorios Docentes (ULD) de la Facultad de Farmacia. Edusfarm 4 (<http://www.publicacions.ub.es/revistes/edusfarm4/>)
- Prat et al., 2010. Elaboración de un video sobre calidad, seguridad y medio ambiente en la Unidad de Laboratorios Docentes (ULD) de la Facultad de Farmacia de la Universidad de Barcelona. ARS Pharmaceutica 51 supl. 2:248-54

GRUP D'INFERMERIA ORIENTAT A TENIQUES EDUCATIVES INNOVADORES (GIOTEI)

Sabater P; Honrubia M; Isla MP; López Matheu C; Lluch MT; Olivé MC; Pardo A; Puig M;
Rigol A; Rozas MR; Sánchez Zaplana I; Valls R.

Departament d'Infermeria de Salut Publica, Salut Mental i Materno-Infantil. Escola d'Infermeria UB.



1. Línies d'innovació docent

S'indiquen únicament línies relacionades amb l'EEES:

- 1.1. FEEDBACK PROFESSOR/A-ESTUDIANT
- 2.2. COMPETÈNCIA TRANSVERSAL TREBALL EN EQUIP

2. Projectes desenvolupats

Assessor Doctor. J.A. Amador Campos:

- | | |
|---------|---|
| 2010-11 | EL TREBALL EN EQUIP. COMPETÈNCIA TRANSVERSAL EN EL GRAU D'INFERMERIA (Codi 2010PID-UB/17) |
| 2010-11 | EL FEEDBACK ORIENTAT VERS L'ESTUDIANT. UNA CLAU DE QUALITAT EN L'AVALUACIÓ CONTINUADA (Codi 2010PID-UB/17) |
| 2011-12 | EL TREBALL EN EQUIP, COMPETÈNCIA TRANSVERSAL EN EL GRAU D'INFERMERIA: INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ (Codi 2010PID-B/83) |
| 2011-12 | FEEDBACK AVANÇAT, SINÒNIM DE QUALITAT: ADEQUACIO A LA DEMANDA DELS ESTUDIANTS (Codi 2010PID-UB/84) |

3. Àmbit d'aplicació

- Ensenyaments de Grau de la Universitat de Barcelona
- Ensenyaments on s'emfatitza el interès per la comunicació i el treball en equip
- Sistemes d'avaluació continuada
- Ensenyament-aprenentatge interessat en aprofundir sobre la qualitat

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- Competència transversal Treball en equip: validada rubrica i qüestionari d'avaluació per grup d'experts. Pendent d'aplicar i validar en el curs present a través d'estudiants.
- Competència Feedback: pendent la formalització d'un protocol de bones pràctiques per a la seva aplicació en l'avaluació continuada.

5. Publicacions

- Sabater P; Amador JA; Honrubia M; Isla MP; López C; Lluch MT; Olivé MC; Pardo A; Puig M; Rigol A; Rozas MR; Sánchez I; Valls R (2011) [Rubrica treball en equip. Competència transversal \(CT\) en el Grau d'Infermeria. http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/21062](http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/21062)
- Sabater P; Amador JA; Honrubia M; Isla MP; López C; Lluch MT; Olivé MC; Pardo A; Puig M; Rigol A; Rozas MR; Sánchez I; Valls R (2011) [Rubrica treball en equip. Competència transversal \(CT\) en el Grau d'Infermeria. Pla Docent de l'Assignatura Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut. Accés amb codi i contrasenya. http://www.ub.edu/grad/plae/Acces](http://www.ub.edu/grad/plae/Acces)
- Sabater P; Puig M; Luch MT; Zaplana I; Pardo A; Olivé MC (2012) [COMPETENCIA TRANSVERSAL TRABAJO EN EQUIPO: CONSTRUCCIÓN Y VALIDACIÓN DE UNA RÚBRICA PARA SU EVALUACIÓN. Grado de Enfermería de la Universidad de Barcelona.](#) Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación (CIDUI 2012). Llibre d'Actes. Barcelona
- Sabater P; Honrubia M; Isla P; Valls R; López C; Rigol A; Rozas MR; Puig M (2012) [FEEDBACK PROFESOR-ALUMNO ¿QUÉ MODALIDAD PREFIEREN LOS ESTUDIANTES?](#) Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación (CIDUI 2012). Llibre d'Actes. Barcelona (Premi a les millors comunicacions)
- Sabater P; Honrubia M; Isla P; Valls R; López C; Rigol A; Rozas MR; Puig M (2012) [FEEDBACK PROFESOR-ALUMNO ¿QUÉ MODALIDAD PREFIEREN LOS ESTUDIANTES?](https://www.ub.edu/oid/) Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación (CIDUI 2012). Document i Menció del Premi CIDUI 2012. Accés amb codi i contrasenya. <https://www.ub.edu/oid/>

GIDC EN PSICOLOGIA DEL DESENVOLUPAMENT

MAGDA RIVERO (COORDINADORA), ANNA ANTON, MARC CLARÀ,
MONTSERRAT CELDRÁN, JOSEP LLUÍS CONDE, MERCÈ GARCIA-MILÀ,
MARTA GRÀCIA, M^a JOSEP JARQUE, SONIA JARQUE, EDUARD MARTÍ,
MONTSERRAT MORENO-ZAZO, M^a ÀNGELES ORTEGA, NÚRIA RIBERA,
EMILI SORO, CARMEN TRIADÓ, ROSA VILASECA I FELICIANO VILLAR

DEPARTAMENT DE PSICOLOGIA EVOLUTIVA I DE L' EDUCACIÓ

GRAU DE PSICOLOGIA



1. Línies d' innovació docent

- a) Disseny d'activitats d'aprenentatge i d'avaluació continuada (AC).
- b) Orientació, guia i seguiment del treball dels estudiants.
- c) Formació i avaluació de competències transversals.
- d) Coordinació d'equips docents.

2. Projectes desenvolupats

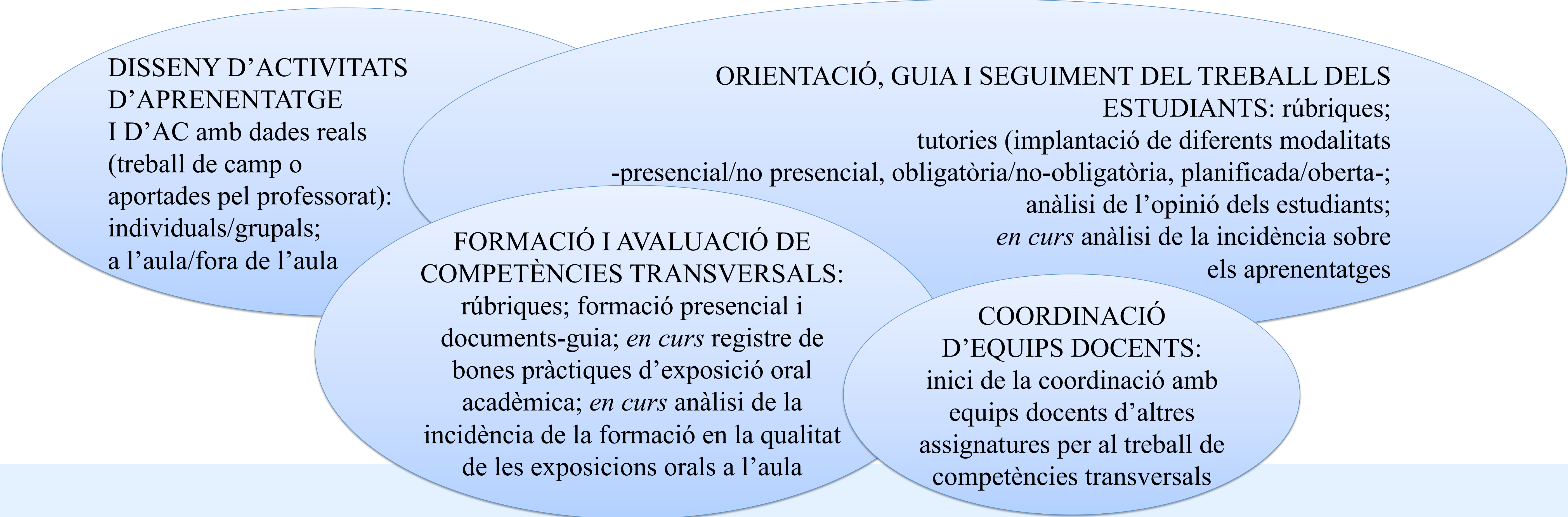
- Creació d'un material multimèdia de suport a les pràctiques (2003PID-UB/020).
- Recursos per a la docència en l'assignatura *Psicologia del desenvolupament en la segona i tercera infància* (2004PID-UB/2006).
- Organització d'equips docents per a la implantació del Grau de Psicologia (2008PID/UB015).
- OpenCourseWare (OCW) de la Universitat de Barcelona (2009OCW-UB).
- Exercicis pràctics de *Desenvolupament en la Infància* (convocatòria 2009 d'ajuts per a l'elaboració de material audiovisual per a la docència).
- Incidència de diferents modalitats de tutoria grupal en els aprenentatges dels estudiants (2011PID-UB/90).
- Competències d'exposició oral en contextos acadèmics: treball en equip docent interassignatures (2011PID-UB/27).
- Competències transversals del grau de Psicologia: formació, avaluació i equips docents (2011PID-UB/95).

3. Àmbit d'aplicació

Grau de Psicologia: assignatures obligatòries de l'àmbit de la psicologia del desenvolupament:

- Desenvolupament en la infància*
- Desenvolupament en l'adolescència, maduresa i senectut*
- Trastorns del desenvolupament*

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades



5. Publicacions

- Garcia-Milà, M., Martí, E., Mayordomo, R., Latinjak, A. i Villar, F. (2006). Un repte de l'ensenyament universitari: desenvolupar competències per gestionar la informació digital. *Butlletí LaRecerca* (<http://ice.d5.ub.es/recerca/butlleti/llistat.htm>), 4, 1-6.
- Martí, E. (coordinador), Martínez, G., Moreno-Zazo, M., Osuna, M. J., Ribera, N. i Rivero (2005). *El bebè i el seu context familiar* (DVD). Barcelona: Publicacions i edicions UB.
- Villar, F. i Triadó, C. (2006). El estudio del ciclo vital a partir de historias de vida: Una propuesta práctica. Barcelona: Publicacions de la UB (textos docents nº 315).

GRUP D'INNOVACIÓ DOCENT EN FARMACOLOGIA (GIDOF)



M. Alegret, J. Camarasa, A. Camins, A.M. Canudas, S. Cañigüeral, E. Escubedo, B. Freixa, E. Marín, A. Jiménez, J.C. Laguna, M. Merlos, M. Pallàs, X. Palomer, F. Pérez, D. Pubill, R.M. Sánchez, V. Rimbau, N. Roglans, M. Vázquez-Carrera, R. Vila.

Secció de Farmacologia. Dept. Farmacologia i Química Terapèutica. Facultat de Farmàcia. Ensenyament de Farmàcia

El Grup GIDOF es va crear l'any 2004 i va ser reconegut com a grup d'innovació docent consolidat de la UB l'any 2008

1. Línies d'innovació docent

QUANT A AVALUACIÓ:

- Desenvolupar activitats/estratègies docents que permetin l'aplicació de l'avaluació continuada en grups de matrícula elevada.

QUANT A ACTIVITATS PRÀCTIQUES:

- Desenvolupar activitats presencials/no presencials per a l'adquisició d'habilitats pràctiques mitjançant l'ús de TICs

QUANT A COMPETÈNCIES:

- Dissenyar activitats presencials/no presencials per desenvolupar i avaluar competències transversals i específiques a Grau i Postgrau.
- Adaptar les activitats d'avaluació clàssiques per obtenir informació quantificable que doni lloc a la qualificació de competències transversals al Grau.



L'objectiu general del grup és incidir en el procés d'ensenyament-aprenentatge en Farmacognòsia i Farmacologia, facilitant l'adquisició de coneixements i habilitats, mitjançant l'ús d'activitats pràctiques que impliquin la participació i el treball autònom de l'estudiant.

2. Projectes desenvolupats

- Projectes d'Innovació Docent orientats al desenvolupament del treball docent en equip. IP. V. Rimbau. SED-1174041191, 2007-8.UB
- Cooperación Hispano-Mexicana en intercambio y formación docente en el desarrollo e implantación de las TICs en la enseñanza universitaria. IP A. Camins. C/8666/07 y B/016995/08. AECID. Ministerio de Asuntos Exteriores.
- Ús d'imatges interactives en l'entorn Moodle. IP Salvador Cañigüeral 2011PID-UB/82
- Avaluació formativa i acreditativa de competències transversals pròpies del Grau de Farmàcia. IP V. Rimbau 2012 PID/UB157-2
- Farmacologia en I+D+i: Adquisició de competències a través d'un exemple de desenvolupament d'un fàrmac. IP M. Pallàs. 2012 PID/UB119
- Aplicació de les TIC a l'aprenentatge basat en imatges en l'entorn Moodle IP S. Cañigüeral. 2009PID/UB29
- Creació d'una eina per al reconeixement d'estructures químiques en activitats Moodle. IP R. Vila. 2012PID/UB111

També participem en projectes coordinats com: Elaboració d'un cas transversal de casos clínics com a eina d'integració de coneixements en el Grau de Farmàcia. IP T. Cambras. 2012PID/UB157

3. Àmbit d'aplicació

GRAU DE FARMÀCIA

Obligatòries

- Farmacognòsia
- Farmacologia General
- Farmacologia i Terapèutica I i II

GRAU FARMÀCIA (optatives)

- De menció: Farmacol. i Toxicol. en R+D+i i Fitoteràpia
- Farmacologia molecular

GRAU NHD

- Fitoteràpia

MÀSTERS

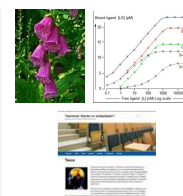
- Recerca, Desenvolupament i Control de Medicaments
- Biomedicina
- Neurociències



En un 75%, les innovacions del GIDOF es desenvolupen en l'entorn Moodle i a través del Campus Virtual UB

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- Disseny i aplicació d'activitats semipresencials de resolució de qüestions/problemes referents a la interacció fàrmac-receptor.
- Disseny i aplicació d'una Webquest amb elaboració d'un tríptic informatiu sobre terapèutica adreçat a pacients. Activitat no presencial amb aplicació de rubriques específiques d'avaluació.
- Disseny i aplicació d'activitats semipresencials de disseny i avaluació d'un fàrmac, amb aplicació de rubriques específiques d'avaluació de treball en equip i capacitat comunicativa.
- Desenvolupament de casos pràctics en grup.
- Disseny i aplicació d'activitats interactives en farmacognòsia amb el desenvolupament de noves eines informàtiques.



Des de 2002, els integrants del grup GIDOF han presentat 36 comunicacions (oral i cartell) a Congressos Nacionals i internacionals, tant específics de docència com en Simposis de docència paral·lels a Congressos Científics

5. Publicacions (Des de 2011)

- ✓ Les sèries de televisió com a base per a la programació d'activitats d'aprenentatge a Farmacologia i Terapèutica. Merlos i col. 6ª Trobada de Professorat de Ciències de la Salut. Barcelona. 2011
- ✓ Aprendizaje por casos en la asignatura farmacología del deporte y dopaje: análisis y valoración. Canudas i col. 6ª Trobada de Professorat de Ciències de la Salut. Barcelona. 2011
- ✓ Googledocs: an assessment instrument of cooperative work. Alegret i col. Simposio de docencia del XXXIII Congreso de la Sociedad Española de Farmacología. Málaga 2011.
- ✓ Programa de cooperación en formación de posgrado Facultad de Farmacia-Universidad de Guadalajara (México) experiencias previas y de futuro. Camins i col. 6ª Trobada de Professorat de Ciències de la Salut. Barcelona. 2011
- ✓ Evaluación formativa y acreditativa de competencias transversales propias del Grado de Farmacia. Rimbau i col., Congrès Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI). Barcelona, 2012
- ✓ New adaptive algorithm for Gaussian fitting and color difference in HPTLC plant analysis. Pérez-García i col. International Congress on Natural Products Research (ICNPR 2012), New York (USA), 2012
- ✓ Nueva herramienta informática para crear actividades docentes con imágenes interactivas en Farmacognosia. Pérez-García i col. III Congreso Iberoamericano de Fitoterapia, Foz do Iguaçu (Brasil), 2012
- ✓ Automatically evaluated science quizzes Pérez-García, F; Vila R Cañigüeral, S. ASE Annual Conference University of Liverpool. 2012
- ✓ Image based interactive e-learning Pérez-García i col. ASE Annual Conference 2012 University of Liverpool. 2012
- ✓ Red en neurociencias iberoamericana (GENIAR). Experiencias en cursos de formación a nivel de posgrado. Camins i col. 7ª Trobada Professors en Ciències de la Salut. Barcelona 2013
- ✓ Farmacologia i toxicologia en R+D+i: adquisició de competències a través d'un exemple de desenvolupament d'un fàrmac. Llobet et al. 7ª Trobada Professors en Ciències de la Salut. Barcelona 2013
- ✓ Ús de la WEBQUEST com a eina per a l'adquisició de competències transversals del Grau de Farmàcia. Alegret i col. 7ª Trobada Professors en Ciències de la Salut. Barcelona 2013

GRUP D'INNOVACIÓ DOCENT I D'INVESTIGACIÓ EN COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL (GID-CAV)

Romeo, Marina, Yepes-Baldó, Montserrat, Sánchez, Lydia, Burset, Silvia, García, M^a Ángeles,
González, Vicenta, Gustems, Josep, Martín, Carolina, Bosch, Emma, Berger, Rita, Aguilar, Carlos

Departament de Psicologia Social, Facultat de Psicologia; Departament Didàctica de la Educació Visual i Plàstica (Comunicació Audiovisual),
Departament de Filologia Hispànica, i Departament de Didàctica de la Expressió Musical i Corporal, Facultat de Formació del Professorat

www.ub.edu/gid_cav/



1. Línies d'innovació docent

La nostra proposta té com a objectiu la creació d'un entorn d'ensenyament-aprenentatge, concebut com a un procés d'investigació-acció, fonamentat en el treball col·laboratiu i en el desenvolupament i avaluació de les competències transversals en els Projectes del grau de Comunicació Audiovisual.

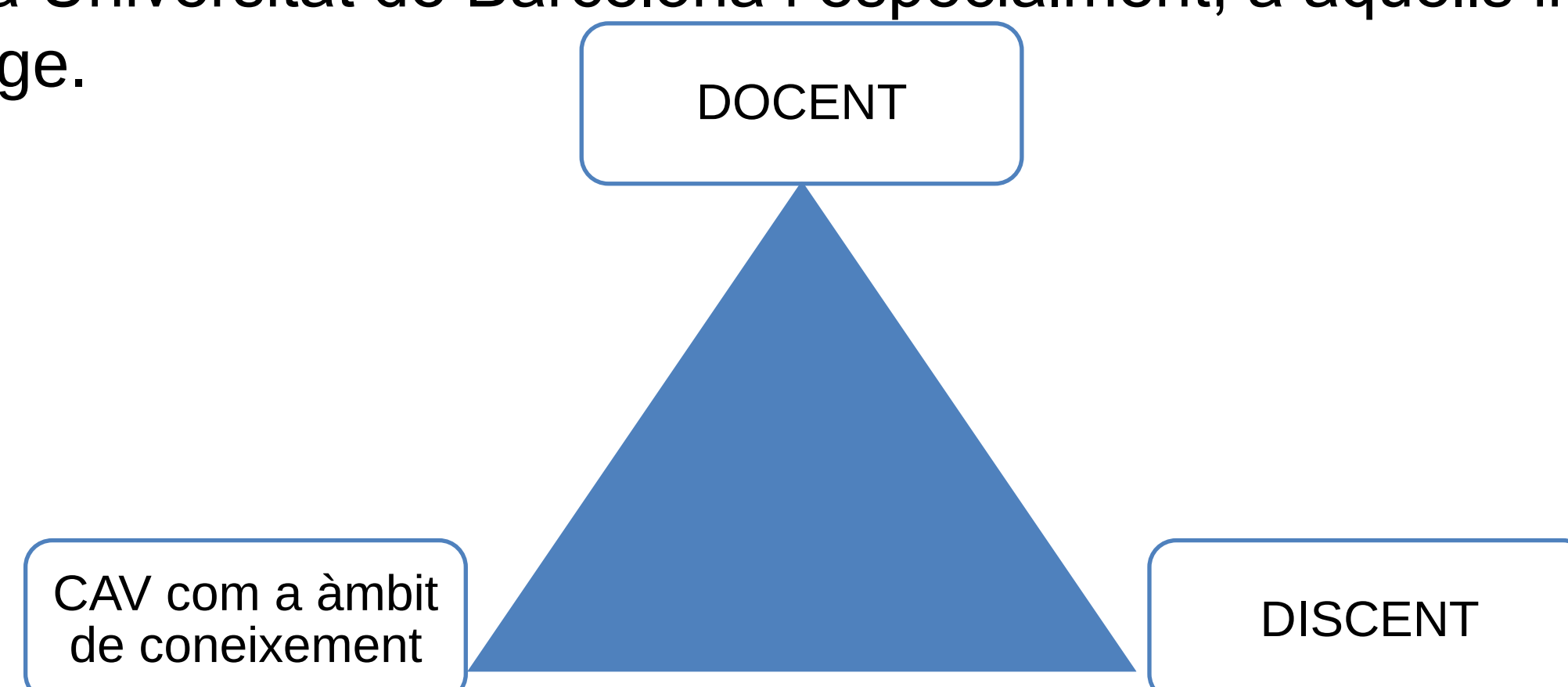
Un dels aspectes més innovadors del projecte és que les propostes d'acció reverteixen, no només en la formació de l'estudiant sinó també en l'activitat docent. Aquesta activitat es desenvoluparà en el marc del treball cooperatiu i compartit a partir de l'organització d'equips docents. D'altra banda, el projecte permet l'avaluació formativa de les competències transversals, atenent molt especialment al treball en equip. Establirem els indicadors per tal d'avaluar en quina mesura aquestes accions comporten una millora en la qualitat docent.

2. Projectes desenvolupats

- 1999-2001: "Projecte de formació continuada del professorat de Comunicació Audiovisual, CAV-UB".
- 2000: "Propostes d'actuacions, any 2000, de formació continuada pel professorat de Comunicació Audiovisual".
- 2001: "Formació del professorat en Noves Tecnologies per als entorns semipresencials".
- 2000-2002: "Anàlisi de les necessitats i percepcions referides als punts forts i punts febles percebuts pels docents en referència a: docència, recursos i Pla Estratègic de CAV-UB".
- 2003-2004: "Avaluació de les motivacions, actituds i perfils professionals desitjats".
- 2003 – 2009: "Creació, desenvolupament i avaluació de materials docents per a entorns semipresencials".
- 2010-2012: "Projectes en CAV: Un entorn de treball col·laboratiu per a l'avaluació de competències FASE I".
- 2012-2013: "Projectes en CAV: Un entorn de treball col·laboratiu per a l'avaluació de competències FASE II".

3. Àmbit d'aplicació

Si bé l'objecte d'estudi i de recerca està focalitzat en la matèria Projectes del Grau de Comunicació Audiovisual, els seus plantejaments i accions són transversals al conjunt d'estudis de la Universitat de Barcelona i especialment, a aquells interessats en la millora i innovació de les metodologies d'ensenyament-aprenentatge.



4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

- Anàlisi de la definició nominal i operativa de les competències transversals
- Anàlisi de les activitats i tasques demandades pels empleadors que ofereixen pràctiques en l'ensenyament per tal d'establir un perfil de competències adaptades al mercat laboral
- Desenvolupament i posada en marxa d'un seminari prospectiu per tal de generar imatges del futur desitjat i perfilar les línies estratègiques orientadores que guïin el desenvolupament i avaluació de la matèria obligatòria Projectes
- Pre-disseny del desenvolupament i avaluació de la matèria obligatòria Projectes. A partir de les imatges del futur desitjat i de les línies estratègiques orientadores se han establert les directrius acadèmico-docents de l'assignatura de projectes Projectes I

5. Publicacions 2012

Marina Romeo, Montserrat Yepes, Silvia Burset, M. Ángeles García, M. Vicenta González, Lydia Sánchez y Rita Berger (2012) Desarrollo de la materia Proyectos. Grado de Comunicación Audiovisual. Universitat de Barcelona. Revista de Formación e Innovación Educativa Universitaria (REFIEDU). Vol. 5, nº 2, 122-132.

Pla Docent de l'assignatura Projectes I <http://hdl.handle.net/2445/17742>

Document de treball per a l'elaboració de l'assignatura Projectes I <http://hdl.handle.net/2445/17743>

Document de treball per a l'elaboració de les directrius acadèmico-docents de l'assignatura de projectes Projectes I
<http://hdl.handle.net/2445/20902>

Fitxa base de l'assignatura Projectes I <http://hdl.handle.net/2445/21113>

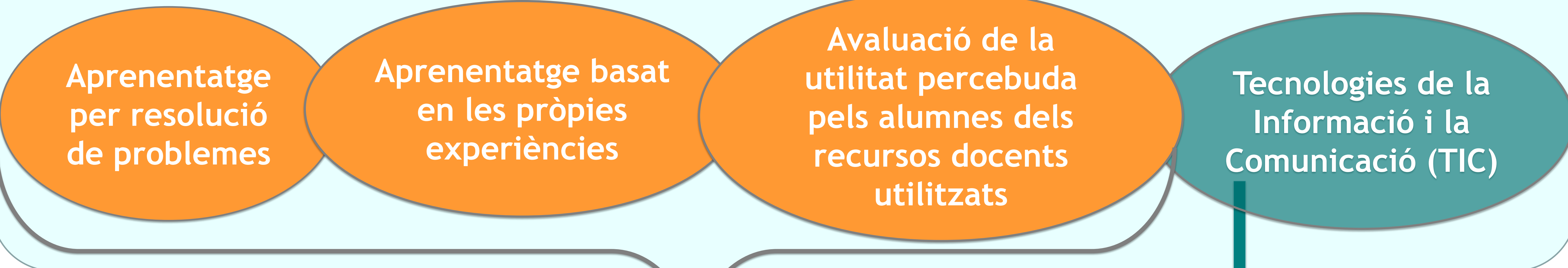
INTERVENCIÓ EN PSICOLOGIA CLÍNICA I DE LA SALUT (IPCyS)

Saldaña, C.; Bados, A.; García-Grau, E.; Fusté, A.;
Balaguer, G.; Arcos, M.
Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics
Psicologia



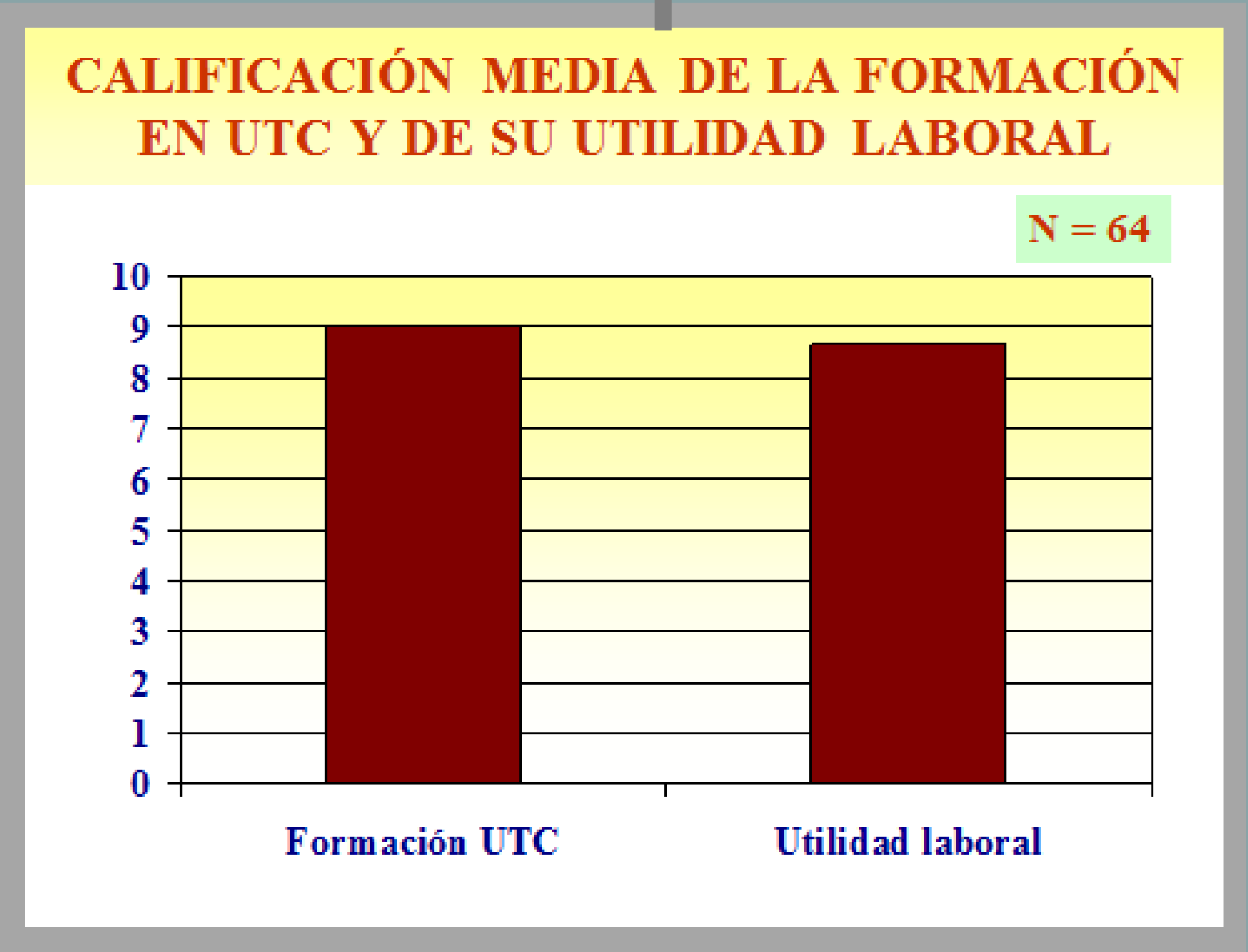
I. Línies d'innovació docent

Dirigides a entrenar competències clíniques i avaluar la utilitat dels recursos docents

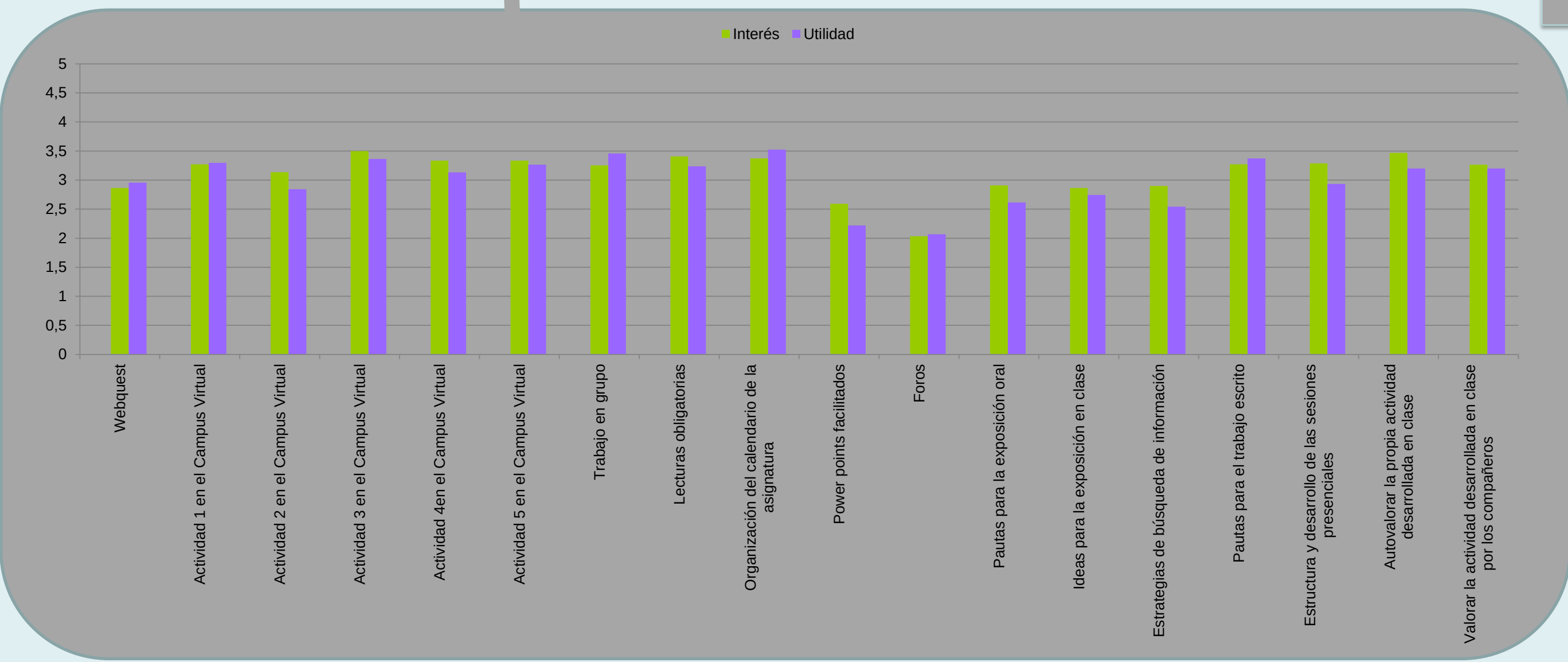


2. Projectes desenvolupats

- OpenCourseWare (OCW) de la Universitat de Barcelona.
- Aprentatge basat en les pròpies experiències: avaluació de resultats.
- Seguiment i millora del programa de formació de la Unitat de Teràpia de Conducta



- Pràctiques per a l'aprenentatge del procés d'avaluació e intervenció en psicologia clínica.
- Elaboració d'un vídeo per a l'aprenentatge de la tècnica de reestructuració cognitiva.
- L'entrevista inicial en psicologia clínica.
- Transformació d'un producte multimedia desenvolupat en Cd-rom, en material docent on-line per a l'adquisició de coneixements i competències en psicologia clínica.
- Aplicació de web-conference com a suport a l'activitat docent presencial.



3. Àmbit d'aplicació

Àmbit	Innovació
1. Tots els estudis de grau i de master	1. Competències de buscar e integrar informació; raonar de manera analítica i crítica; exposició, parlar en públic i debat.
2. Assignatures de Psicologia Clínica vinculades als estudis de psicologia, Infermeria i Medicina.	2. Competències tècniques d'avaluació i tractament.
3. Estudis de grau o postgrau com psicologia, infermeria, Medicina, Formació del professorat, Criminologia i Dret.	3. Competències relacionades amb habilitats clíniques bàsiques

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

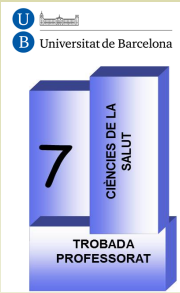
- . Innovacions realitzades fins el 2011: s'utilitzen en les assignatures dels cursos de 3r i 4rt del Grau de Psicologia, en el 1r del Màster de Psicologia Clínica i de la Salut i en la Unitat de Teràpia de Conducta.
- . Innovacions vinculades als projectes concedits l'any 2012:
 - “Aplicació de web-conference com suport a l'activitat docent presencial”: estudi pilot.
 - “Aprentatge basat en les pròpies experiències: avaluació de resultats”: s'ha realitzat un estudi preliminar de les dades recollides que es presenta a la comunicació “L'aprenentatge de les habilitats terapèutiques basat en les pròpies experiències: resultats preliminars” que tindrà lloc el dia 1 de Febrer a les 12h;”.

5. Publicacions

• Bados, A. (2008). La formación de postgrado y la acreditación del psicólogo clínico [Monografía]. Universidad de Barcelona. Handle: <http://hdl.handle.net/2445/3981>

• Saldaña, C., Bados, A., García-Grau, E., Balaguer, G. y Fusté, A. (2009). La Unidad de Terapia de Conducta de la Universidad de Barcelona. *Acción Psicológica*, 6 (1), 113-122.

• Saldaña, C., Bados, A., García-Grau, E., Bach, L. y Fusté, A. (2010). La entrevista inicial en psicología clínica (CD-ROM interactivo). Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.



GRUP D’INNOVACIÓ DOCENT CONSOLIDAT PSICOLOGIA SOCIAL (GIDC-PS)

Álvaro Rodríguez (IP); Jordi Escartín; Angela Castrechini; Nuria Codina; Jose Vicente Pestana; Clara Porrúa; Victor Jorquera; Bartomeu Vidal; Javier Martín; Yirsa Jiménez; Esteve Espelt; Josep Maria Garcia-Bores & Omar Saldaña

DEPARTAMENT DE PSICOLOGIA SOCIAL - PSICOLOGIA

1 - LÍNIES D’INNOVACIÓ DOCENT

OBJECTIUS DEL GRUP

- 1.- **Diagnosticar** on poden fer més falta les innovacions docents (ex., en funció del tema tractat dins un pla docent, en un tipus determinat de metodologia d’avaluació, etc.).
- 2.- **Crear una plataforma digital de recursos docents** on poder compartir recursos docents i millorar la comunicació entre els diferents docents de la mateixa assignatura.
- 3.- **Desenvolupar i avaluar activitats per a l’aprenentatge** i la **adquisició de competències** en Psicologia Social.

LÍNIES D’INNOVACIÓ DOCENT PER A L’OBJECTIU 1

- A.- **L’ajust entre el repte i l’habilitat** per a la millora de la pràctica docent.
- B.- L’efecte moderador del **gènere** (home/dona) en la relació entre el **flow** i el **rendiment acadèmic**.
- C.- Les experiències de flow en aules amb majors de 55 anys: **L’Universitat de L’Experiència**.
- D.- Els **exàmens de resposta múltiple** (ex. Tests) com instruments d’avaluació per l’aprenentatge.
- E.- **L’avaluació entre iguals** com oportunitat formativa.

Enfocades a la competència transversal: Capacitat d’aprenentatge i responsabilitat

2 - PROJECTES DESENVOLUPATS

A.- **Operativització d’una plataforma digital de recursos docents: desenvolupament i avaluació d’activitats per al aprenentatge i la adquisició de competències en Psicologia Social.** (2011PID-UB/88). Universitat de Barcelona. Duració 2011-2013. Responsable (IP): Álvaro Rodríguez Carballeira.

B.- **La relació de les fortaleces personals amb l’èxit acadèmic dins l’àmbit de la Psicologia Social: Diagnòstic per a futures accions formatives** (REDICE12-1960-02). Institut de Ciències de l’Educació (UB). Duració 2013. Responsable (IP): Álvaro Rodríguez Carballeira.

3 - ÀMBITS D’APLICACIÓ

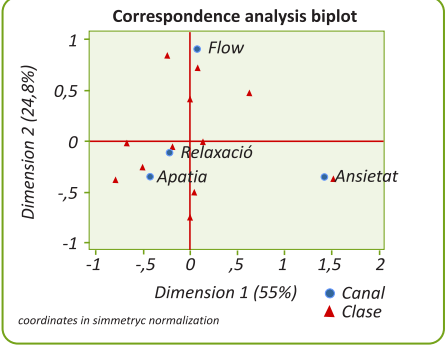
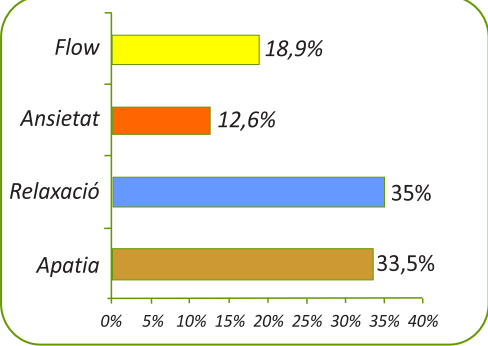
Psicologia i altres disciplines de les ciències socials on la “psicologia social” té presència.

4 - ESTAT ACTUAL DE LES INNOVACIONS DESENVOLUPADES

A.- L’ajust entre el repte i l’habilitat per a la millora de la pràctica docent:

Objectiu: En quins temes de l’assignatura de psicologia social es dona un equilibri entre els reptes a assumir pels alumnes, i les habilitats que ells senten que tenen o han rebut (aquest equilibri en nivells alts s’anomena flow)?

Conclusions: **a)** Els alumnes de psicologia social experimenten diferents estats de relaxació, apatia, flow o ansietat durant les sessions del curs. **b)** Detectar quan es donen aquests diferents estats resulta útil per ajustar / adaptar les sessions (per exemple, disminuir el repte d’una determinada activitat, presentació, o augmentar els recursos dels alumnes, etc.). **c)** Analitzar i aprendre de les sessions temàtiques on es donen més experiències de flow (ex., per poder generalitzar-ho a les demés, etc.).

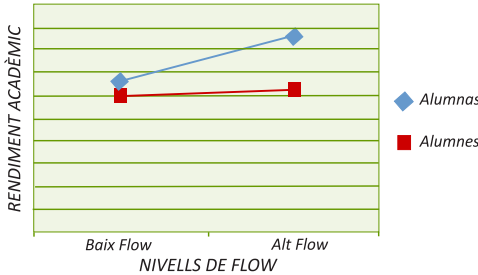


B.- L’efecte moderador del gènere (home/dona) en la relació entre el flow i el rendiment acadèmic.

Objectiu: El gènere dels estudiants modera la relació entre els nivells de flow experimentats (entès com el fet de gaudir, interessar-se i quedar absorts) i el rendiment acadèmic?

Conclusions: **a)** Les experiències de flow a l’aula es relacionen positivament amb el rendiment acadèmic de les dones però no dels homes. **b)** Caldrà indagar més per veure si hauria de ser diferent l’esforç d’un professor per millorar l’aprenentatge i el rendiment acadèmic, en funció de si els alumnes son homes o dones. **c)** Cal preguntar-se si convindria potenciar recursos e innovacions destinats diferencialment tant a homes com a dones.

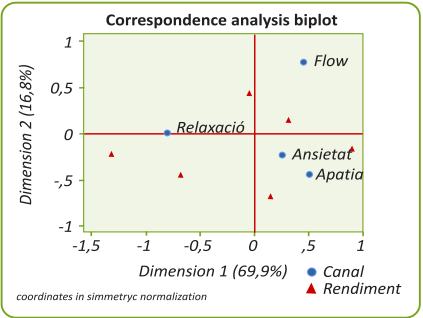
Interacció Flow X Gènere en Rendiment Acadèmic



C.- Les experiències de flow en aules amb majors de 55 anys: L’Universitat de L’Experiència.

Objectiu: Examinar la possible influència de l’edat en els diferents estats de consciència i el rendiment acadèmic, considerant a més la temàtica tractada.

Conclusions: Els continguts, activitats i metodologies d’ensenyament aplicats en joves semblen també aplicables en la gent gran.



D.- Els exàmens de resposta múltiple com instruments d’avaluació per l’aprenentatge:

Objectiu: Es millora el rendiment acadèmic a través de la pràctica amb els mateixos instruments amb els que es serà avaluat (ex., els exàmens de resposta múltiple o Tests)?

Resultat: Contestar ítems d’examen abans d’un examen ajuda al rendiment acadèmic ($t = 4.49$; $p < .001$). Contestar i crear per un mateix ítems de resposta múltiple millora encara més el rendiment acadèmic ($t = 5.97$; $p < .001$).

Conclusions: **a)** Es comprova empíricament a l’assignatura de psicologia social el “testing effect”, aportant evidència de l’importància pedagògica de l’avaluació per a l’aprenentatge (versus avaluació de l’aprenentatge). **b)** Crear i respondre ítems d’examen de resposta múltiple millora el rendiment acadèmic dels estudiants. **c)** Permet adequar els nivells i les formes d’estudi dels alumnes durant el procés d’ensenyament-aprenentatge.

E.- L’avaluació entre iguals com oportunitat formativa.

Objectiu: Existeix relació entre el feedback avaluatiu que pot donar un professor i un company? Es poden utilitzar els feedbacks dels estudiants proporcionats a altres estudiants?

Diferències relacionades

	Mitja	DT	t	Sig.
Avaluació Professor - Avaluació Alumnes	,14	,59	,84	,41
Ref. Biblio. Prof. - Ref. Biblio. Al.	,14	,23	2,05	,06
Vari. Herr. Prof. - Vari. Herr. Al.	,05	,24	,75	,46
Cap. Síntesis Prof. - Cap. Síntesis Al.	,19	,53	1,23	,24
Cap. Anàlisis Prof. - Cap. Anàlisis Al.	,28	,51	1,94	,07
Cap. Vinc. Prof. - Cap. Vinc. Al.	,25	,43	2,07	,06
Cap. Mot. Prof. - Cap. Mot. Al.	,05	,49	,39	,70

Conclusions: **a)** Els alumnes poden constituir avaluadors vàlids (especialment en el procés d’aprenentatge). **b)** Implicar als alumnes en el procés d’avaluació incrementa el nombre d’avaluadors i les oportunitats de feedback. **c)** L’interacció en l’avaluació entre els companys facilita processos cognitius i discursius que faciliten l’elaboració més profunda del material treballat.

5 - PUBLICACIONS

2012. *La evaluación entre iguales: ¿Desconfianza u oportunidad formativa? La evaluación por pares y el desempeño académico.* La Universidad: Una institución de la Sociedad. Universitat Pompeu Fabra.

2012. *Los exámenes tipo test: ¿Evaluación del aprendizaje o Evaluación para el aprendizaje? Los exámenes tipo test como herramientas formativas.* La Universidad: Una institución de la Sociedad. Universitat Pompeu Fabra.

2011. *Las experiencias de flow en aulas de mayores: Un estudio exploratorio.* Formación Permanente del profesorado. Octaedro / ICE-UB.

2011. *El efecto moderador del género en la relación entre el flow y el desempeño académico.* Formación Permanente del profesorado. Octaedro / ICE-UB.

Instrucció i aprenentatge en Ciències de la Salut. IASC

Silvia Sánchez (coordinadora)*

Jordi Blanch# Lordes Carbonell* Laura Cuffí* Jordi Delás# Alex Fernandez*

Víctor Fernández* Wilma Penzo

*Facultad de Odontología #Facultad de Medicina



1. Línies d'innovació docent

1. Diseño y ensayo de métodos docentes para el aprendizaje autónomo
2. Procesos de razonamiento de los estudiantes
3. Habilidades de comunicación
4. Elaboración de materiales para la transición a la docencia *online*

2. Projectes desenvolupats

- 1.1 Un curso universitario basado en las actividades de aplicación, el trabajo en grupo y la función de los estudiantes como tutores
- 1.2 Estilos y preferencias de aprendizaje
- 1.3 Un programa interactivo para generar planes docente y guías de estudio
- 1.4 El trabajo en grupo y las funciones de los estudiantes como *peer tutors*
- 1.5 Estudio de la clase teórica y su adecuación al EEES
- 2.1 Teorías precientíficas y creencias erróneas en Psicología y Farmacología de los estudiantes de Ciencias de la Salud
- 2.2 Aprendizaje conceptual y pensamiento crítico. Valoración de la evidencia científica
- 2.3 Integración de bloques temáticos entre las asignaturas de Psicología y Farmacología
- 3.1 Material multimedia y actividades de aplicación basadas en simulaciones y grabaciones en vídeo
- 4.1 Programa de formación para profesores universitarios sobre docencia funcional y programación de las actividades de aprendizaje
- 4.2 Programa de formación para estudiantes de grado de Ciencias de la Salud sobre habilidades de comunicación para la prescripción
- 4.3 Guías docentes

3. Àmbit d'aplicació

Grados de Medicina, Odontología, Podología y Psicología

4. Estat actual de les innovacions desenvolupades

Todos los proyectos han dado lugar a materiales docentes para profesores y estudiantes, así como a presentaciones en Congresos y encuentros profesionales del área.

TALLER

La innovación docente en Ciencias de la Salud: Trabajos de innovación de los Grupos de Innovación Docente consolidados de la Universidad de Barcelona

Mercè Gracenea, Maria Honrubia

La Universidad de Barcelona (2008) propone seis competencias transversales a adquirir por los estudiantes de sus titulaciones:

- **Compromiso ético**

- Capacidad crítica y autocrítica
- Capacidad de mostrar actitudes coherentes con las concepciones éticas y deontológicas

- **Capacidad de aprendizaje y responsabilidad**

- Capacidad de análisis, de síntesis, de visiones globales y de aplicación del conocimiento a la práctica
- Capacidad de tomar decisiones y de adaptación a nuevas situaciones

- **Trabajo en equipo**

- Capacidad de colaborar con los otros y de contribuir a un proyecto común
- Capacidad de colaborar en equipos interdisciplinarios y en equipos multiculturales

- **Capacidad creativa y emprendedora**

- Capacidad de formular, diseñar y gestionar proyectos
- Capacidad de buscar e integrar nuevos conocimientos y actitudes

- **Sostenibilidad**

- Capacidad de valorar el impacto social y medioambiental de actuaciones en su ámbito
- Capacidad de manifestar visiones integradas y sistémicas

- **Capacidad comunicativa**

- Capacitat de comprendre i d'expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i en una tercera llengua, amb domini del llenguatge especialitzat de la disciplina.
- Capacidad de buscar, usar e integrar la información

Los documentos Verifica de estas titulaciones adscriben las competencias transversales a las materias básicas, específicas y optativas que conforman los grados. No obstante, los Verifica no determinan la estrategia docente a seguir y queda a cargo de los grados el diseño de las acciones docentes a implementar para favorecer el desarrollo de las competencias por parte de los estudiantes y su evaluación y acreditación.

En este contexto, la **7ª Trobada de Professorat de Ciències de la Salut** propone realizar un taller colaborativo dirigido a los Grupos de Innovación Docente consolidados (GIDc) de la Universidad de Barcelona, con el objetivo de recoger las acciones docentes propuestas y desarrolladas por estos grupos para la adquisición de las competencias transversales en los grados y constituir un foro de debate de las líneas de innovación docente a seguir en este área.

Participan GIDc del ámbito de Ciencias de la Salud, con actividad en los grados de Ciencias Biomédicas, Farmacia, Enfermería, Medicina, Nutrición Humana y Dietética y Psicología (Tabla 1).

<u>e-Galènica</u>	Farmàcia i Tecnologia Farmacèutica
<u>Enseñar a aprender Fisiología</u>	Fisiologia (Farmàcia)
<u>GID en Psicología del Desarrollo</u>	Psicologia Evolutiva i de l'Educació
<u>GID-CAV</u>	Psicologia Social
<u>GIDAIF</u>	Fisicoquímica
<u>GIDC Mejora de la Docencia en Diseños y Técnicas de Investigación Psicológica</u>	Metodologia de les Ciències del Comportament
<u>GIDOF</u>	Farmacologia i Química Terapèutica
<u>GIOTEI</u>	Infermeria Salut Pública, Mental i Maternoinfantil
<u>Grupo de Alternativas Metodológicas en Fisiología y Fisiopatología</u>	Fisiologia (Farmàcia)
<u>Grupo de Anatomía Virtual y de Simulación</u>	Obstetrícia-Ginecol.,Pedriat,Radiol.i Anatom.
<u>Grupo para el desarrollo del aprendizaje de la estadística en salud</u>	Metodologia de les Ciències del Comportament
<u>Grupo de innovación para la mejora de la docencia en Psicología clínica y de la salud</u>	Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic
<u>GrInDoFi</u>	Fisiologia i Immunologia
<u>Instrucción y aprendizaje en Ciencias de la salud</u>	Psiquiatria i Psicobiologia Clínica
<u>ORFILA</u>	Salut Pública
<u>Psicologia Social</u>	Psicologia Social
<u>Tecnologia Farmacèutica</u>	Farmàcia i Tecnologia Farmacèutica
<u>ULD - Unidad de Laboratorios Docentes de la Facultad de Farmacia</u>	Fisicoquímica
<u>Unidad de Farmacia Clínica y Farmacoterapia</u>	Farmàcia i Tecnologia Farmacèutica

Tabla 1. Grupos de Innovación docente consolidados de la Universidad de Barcelona participantes en el taller.

Los GIDc aportan, previamente al taller, los datos referentes a su actividad respondiendo dos fichas consensuadas en reuniones preparatorias:



REUNIÓN PREPARATORIA DEL TALLER DE GRUPOS DE INNOVACIÓN DOCENTE 1

Grupo de innovación docente:

Coordinador (Apellidos, Nombre):

Titulación:

¿Qué competencias transversales trabaja y, en su caso, evalúa?:

¿En qué asignaturas se aplican las innovaciones docentes en torno a las competencias transversales?

Ámbitos de innovación

- 1) Diseño de actividades docentes para el trabajo de competencias transversales en los grados de Ciencias de la Salud (WebQuest, Wikis, casos, juegos de rol, etc.). Especifique la/las actividad/es y el formato (presencial, no presencial, semipresencial):**

- 2) Herramientas para la evaluación de competencias transversales en los grados de Ciencias de la Salud (rúbricas, cuestionarios, etc.). Especifique la/las herramienta/as y su formato (presencial, no presencial, semipresencial):**



REUNIÓN PREPARATORIA DEL TALLER DE GRUPOS DE INNOVACIÓN DOCENTE 2

Grupo de innovación docente:

Coordinador (Apellidos, Nombre):

Titulación:

Diagnóstico de la situación que ha conducido a la propuesta y desarrollo de las innovaciones docentes del grupo.

¿Considera que las innovaciones docentes que propone el grupo inducen una mejora medible en el aprendizaje? Indique cuales.

¿Ha validado las innovaciones que trabaja en el sentido de evaluar el grado de adquisición del objetivo que se proponen?

¿Puede relacionar la/les acción/es docente/s que propone con la competencia trabajada más significativa en cada una? Puede, también, indicar la/s competencias que secundariamente se pueden trabajar con la acción docente.

¿Puede relacionar la/s acción/es docente/s que propone con la competencia nuclear trabajada y con una herramienta de evaluación que considere adecuada?

Los grupos trabajan las competencias transversales Capacidad comunicativa, Trabajo en equipo, Capacidad de aprendizaje y responsabilidad, Capacidad creativa e innovadora y Compromiso ético, fundamentalmente. Adicionalmente, consideran otras capacidades como Organización y planificación de las actuaciones propias y Aprendizaje autónomo tanto individual como en grupo. La competencia transversal que más interés ha suscitado ha sido la Capacidad comunicativa que es trabajada por 16 grupos, tanto en su dimensión de Comunicación oral y escrita (9 grupos) como en la de Búsqueda, selección y gestión de la información (7 grupos). El trabajo en equipo ocupa a 9 grupos, 8 de los cuales actúan en Trabajo en grupo/equipo/colaborativo y 1 en Respeto a la diversidad. La Capacidad de aprendizaje y responsabilidad es tratada por la práctica totalidad de grupos, bien como tal o en sus diversas dimensiones de Razonamiento crítico, Razonamiento analítico, Capacidad de tomar decisiones, Capacidad de adaptarse a nuevas situaciones y Capacidad de aplicar los conocimientos a la práctica (Tabla 2).

	NÚMERO DE GRUPOS QUE TRABAJAN CADA COMPETENCIA	
Comunicación oral/escrita	*****	CAPACIDAD COMUNICATIVA
Búsqueda, selección y gestión de la información	*****	
Trabajo en grupo/equipo/Colaborativo	*****	TRABAJO EN EQUIPO
Respeto a la diversidad	*	
Aprendizaje y responsabilidad	*****	APRENDIZAJE Y RESPONSABILIDAD
Razonamiento crítico	****	
Razonamiento analítico	*****	
Tomar decisiones Adaptación a nuevas situaciones	**	
Aplicar conocimientos a la práctica	**	
Capacidad creativa e innovadora	*	CAPACIDAD CREATIVA E INNOVADORA
Compromiso ético	**	COMPROMISO ÉTICO
Organización y planificación de las actuaciones propias	***	
Aprendizaje autónomo individual	**	
Aprendizaje autónomo en grupo	*	

Tabla 2. Grupos de Innovación docente consolidados que trabajan competencias transversales.* Representa cada uno de los grupos que trabajan la competencia.

Por el contrario, la Capacidad creativa e innovadora es trabajada únicamente por 1 grupo y el Compromiso ético por 2 grupos. Cabe destacar que la Sostenibilidad no está presente en las líneas de trabajo de los grupos.

Desde el punto de vista de los diversos grados en los que trabajan los GIDc, cabe indicar que mayoritariamente lo hacen en los grados de Farmacia y Psicología (Tabla 3).

Competencias transversales trabajadas por los Grupos de Innovación Docente de Ciencias de la Salud						
Capacidad comunicativa	Trabajo en equipo	Capacidad de aprendizaje y responsabilidad	Capacidad creativa y emprendedora	Compromiso ético	Organización y planificación de las actuaciones propias	Trabajo autónomo
CIENCIAS MÉDICAS						
		X				X
ENFERMERÍA						
X	X					
FARMACIA						
X	X	X				
X	X	X	X			X
X	X	X	X	X		X
X	X	X	X			X
X	X	X				
MEDICINA						
X	X	X				X
X		x				
NUTRICIÓN HUMANA Y DIETÉTICA						
X		X				
PSICOLOGÍA						
X	X	X				
X	X	X			X	
X	X	X		X	X	X
X	X	X			X	

Tabla 3. Competencias transversales trabajadas por los Grupos de Innovación docente en los grados de Ciencias de la Salud. X: Grupo que trabaja la competencia correspondiente.

Los GIDc han diseñado diversos tipos de acciones docentes para el desarrollo de las competencias transversales, como webquests, resolución de casos, problemas, ejercicios y cuestiones, análisis de textos científicos, análisis y evaluación de datos, interpretación de imágenes en 3D, web conferencias, páginas web, clikers, wikis, etc. que son utilizadas para el desarrollo de más de una competencia (Tabla 4).

	ACTIVIDADES DOCENTES														
COMPETENCIAS TRANSVERSALES	Presentación oral/escrita	Webquest	Ejercicios Problemas Casos Cuestiones	Entrevista	Análisis/valoración datos	Protocolos laborat Visitas (virt/pres) Videos Diseños	Imágenes 3D	Trabajo grupo	Web Conference	Actividades interestudiant	Trabajo grupo	Páginas Web	Tríptico informativo	Seminario	Wiki
Capacidad comunicativa	XX X	XX XX	XX	X			X	X	X	X	X	X	X		X
Trabajo en equipo	x	X X	XXX												X
Capacidad de aprendizaje y responsabilidad	X		XXXX XXX	X	X	XX X	X	X	X	X				X	
Capacidad creativa e innovadora						X									
Compromiso ético						X									
Organización y planificación de las actuaciones propias	X X X X							X							
Aprendizaje autónomo individual y en grupo				X											

Tabla 4. Actividades docentes implementadas por los Grupos de Innovación docente consolidados para el trabajo de las competencias transversales.
X: Grupo que trabaja la competencia correspondiente.

En este contexto, los grupos consensuaron dos reflexiones que implican propuesta:

- a) Intensificar el trabajo de las competencias transversales menos presentes en los grupos como la Sostenibilidad, el Compromiso ético y la Capacidad creativa y innovadora, de forma colaborativa y consensuada, transversalmente en los grados de Ciencias de la Salud.
- b) Consensuar acciones docentes y actividades evaluativos para las competencias que son trabajadas intensivamente como la Capacidad de aprendizaje y responsabilidad, la Capacidad comunicativa y el Trabajo en equipo, con la finalidad de llegar a propuestas unitarias para el trabajo de estas competencias.

Los GIDc consideran oportuno realizar una publicación conjunta sobre el estado actual del trabajo de las competencias transversales en Ciencias de la Salud que refleje el cumplimiento de los encargos de los documentos Verifica de los grados y recoja los datos aportados al taller. Asimismo, han reflexionado sobre la pertinencia de constituir una red de grupos de Ciencias de la Salud para avanzar conjuntamente en el trabajo de las competencias transversales en este ámbito.

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



TALLER IGUALTAT UB

Comissió Igualtat Facultat de Psicologia

Dra. Victòria Carreras i Archs

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



Junta de Facultat de 19 de febrer de 2010: S'accepta i es dona per constituïda la comissió d'igualtat de la Facultat de Psicologia.

Es demana als directors de departament propostes de persones per a formar part d'aquesta comissió.

Per part del deganat, en principi hi haurà la Dra. Victòria Carreras



S' encarrega constituir la Comissió
d'Igualtat de la Facultat, amb

PAS

PDI

alumnat

implicats
tant
persones
de gènere
masculí
com femení

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



Es constitueix la Comissió, el dia 22 d'abril de 2010

Dr. Josep Batista-Trobalon (catedràtic d'Universitat),
professor del Departament de Psicologia Bàsica

Dra. Montse Colell (titular d'Universitat),
professora del Departament de Psiquiatria i Psicobiologia Clínica

Dr. Carles Escera (catedràtic d'Universitat),
professor del Departament de Psiquiatria i Psicobiologia Clínica

Dra. Maria Jayme (titular d'Universitat),
professora del Departament de Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic

Sra. Pilar Tarancon (administrativa),
secretaria del Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament

Dra. Victòria Carreras (titular d'Universitat), professora del Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament

Un alumne que no va assistir mai a cap reunió i, per tant que caldrà substituir.

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



**Revisat i fet aportacions al PLA D'IGUALTAT
D'OPORTUNITATS ENTRE DONES I HOMES DE LA
UNIVERSITAT DE BARCELONA**

Participació en el “V Encuentro de Unidades de Igualdad”, celebrat el març del 2011, com a moderadora d'una taula.

Incorporar a l'Aula Antonio Caparrós de la Facultat de Psicologia, fotos de psicòlogues rellevants

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



Al desembre del 2012 es va poder incorporar a l'Aula Antonio Caparros les fotos de dues psicòlogues rellevants:



CHARLOTTE BUHLER



BÄRBEL INHELDER

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



CHARLOTTE BUHLER

Va contribuir de manera profunda en la educació i els estudis de la família, la psicologia infantil, els tests psicològics, la psicologia clínica, la psicoteràpia, i els valors i objectius de vida, entre altres àrees.

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



BÄRBEL INHELDER

Investigacions sobre l'aprenentatge de les operacions mentals i sobre els processos cognitius que tenen lloc en la resolució de tasques concretes, les estratègies que els subjectes utilitzen per a resoldre un problema.



Referents de la Psicologia

Bons exemples de lluita per al desenvolupament personal i la igualtat de les persones en tots els àmbits.

Les dues estaven casades i van tenir fills

El seu entorn els va permetre compaginar les tasques familiars amb el desenvolupament de la seva professió.

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



S'ha col·laborat, bàsicament amb el Cap d'Estudis de la Facultat, en la resolució d'alguns conflictes que, malauradament han aparegut entre l'alumnat del Grau i, referents a assetjaments i tracte inadequat per part d'algun alumne a un altre.

Aquest tipus de qüestions ens han fet plantejar la necessitat urgent de tenir el Pla d'Igualtat de la Universitat i, que fos públic en qualsevol de les pàgines web dels seus centres.

Establiment d'una política de prevenció i eradicació de la violència de gènere

Aquesta es una tasca que sobrepassa a la estructura d'una Facultat.

VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



VII JORNADES CIÈNCIES DE LA SALUT

30, 31 de Gener i 1 de Febrer de 2013



Gràcies per la
vostra atenció

ACTIVITAT DE LA COMISSIÓ D'IGUALTAT DE LA FACULTAT DE FARMÀCIA (2011-2013)

Francesc Guardiola Ibarz fguardiola@ub.edu
Josefa Badia Palacín
Carles Benedí González
M. Rosa López Torres
Pilar Vaquero Serraima
Josep Vicens Fandos

VII trobada de Professorat de Ciències de la Salut
Facultat de Farmàcia, 30 , 31 de gener i 1 de febrer de 2013

DURANT EL 2011

1. Col·laboració en la redacció del II pla d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes de la UB (consell de govern 12 d'abril 2011).
2. 8 març 2011: taula rodona "Farmàcia amb ulls de dona" amb la participació de les professores: Asunción Alsina, Conxita Amat i Victòria Girona



DURANT EL 2012

1. 8 març 2012: conferència “Alcohol i violència de gènere: més enllà dels mites” a càrrec de la Dra. Lúdia Segura, psicòloga clínica de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i coordinadora del grup de treball de drogues i violència de gènere.
2. Col·laboració en la preparació del “V Encuentro de unidades de igualdad de las universidades Españolas” (12 i 13 de març 2012) i en Carles Benedí va moderar la taula rodona “Compartir experiencias: protocolos que surgen de los planes de igualdad”



DURANT EL 2012

3. 23 de novembre de 2012: conferència “Violència psicològica contra la dona: de la influència a la dominació” impartida pel Dr. Álvaro Rodríguez Carballeira, Catedràtic de Psicologia Social de la Universitat de Barcelona i director d'un grup de recerca que estudia principalment la psicologia de la influència, l'assetjament i la violència, especialment en el camp de la parella, l'entorn laboral (mobbing), grupal (sectes) i terrorista.”



DURANT EL 2013

1. Del 25 de febrer al 15 de març: exposició
“Una literatura pròpia, dones escriptores”
2. Desenvolupament de l'eix 9 del II pla
d'igualtat d'oportunitats entre dones i
homes de la UB que consisteix en la
Promoció de les relacions externes



GRÀCIES PER LA VOSTRA ATENCIÓ

Francesc Guardiola Ibarz fguardiola@ub.edu

Josefa Badia Palacín

Carles Benedí González

M. Rosa López Torres

Pilar Vaquero Serraima

Josep Vicens Fandos

VII trobada de Professorat de Ciències de la Salut
Facultat de Farmàcia, 30 , 31 de gener i 1 de febrer de 2013

COMISSIO D'IGUALTAT DE LA UB

1-10



MARIA ANTÒNIA PUJOL MAURA
MARIA EUGÈNIA OLIVARES GOMARIZ

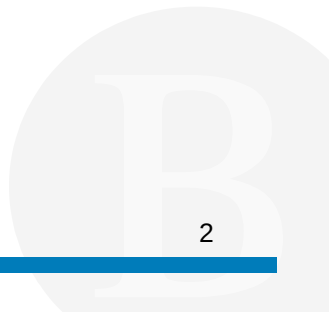
TROBADA DE PROFESSORAT DE CIÈNCIES DE LA SALUT DE LA UB.
30 DE GENER DE 2013



LA LLEI AUTONÒMICA I LLEI ESTATAL

El punt de partida el constitueix:

- **L'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006 obliga als poders públics a garantir la transversalitat en la incorporació de la perspectiva de gènere a les polítiques públiques i a preservar el reconeixement del paper de les dones en l'àmbit cultural, històric, social i econòmic.**
- **Llei Orgànica d'Igualtat 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes.**
- **D'acord amb aquestes normatives:**





A partir de les lleis esmentades les rectores i rectors de totes les universitats catalanes acorden dotar-se de **plans d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes** abans del 31 desembre 2007.

PLA D'IGUALTAT
D'OPORTUNITATS
ENTRE DONES I HOMES
DE LA UNIVERSITAT
DE BARCELONA

EI I PLA D'IGUALTAT D'OPORTUNITATS ENTRE DONES I HOMES de la Universitat de Barcelona va ser aprovat pel consell de govern el dia 17 de desembre del 2007, i va ser aprovada per unanimitat.

II PLA D'IGUALTAT
D'OPORTUNITATS
ENTRE DONES I HOMES
DE LA UNIVERSITAT
DE BARCELONA

EI II PLA D'IGUALTAT D'OPORTUNITATS ENTRE DONES I HOMES de la UB va ser aprovat pel consell de govern el dia 12 d'abril de 2011, i va ser aprovada per unanimitat.

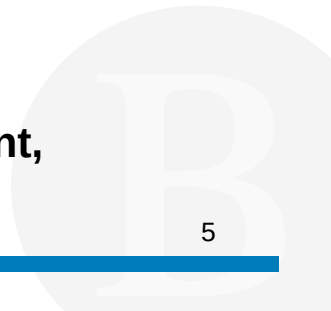
LES ACCIONS ESTAN AGRUPADES EN:

4-10

1. Visibilització i sensibilització de la igualtat entre dones i homes.
2. Conciliació de la vida laboral, familiar i personal.
3. Incorporació de la perspectiva de gènere en l'organització, en la gestió i en la representació.
4. Implicació dels membres de la comunitat universitària.
5. Foment de la perspectiva de gènere en la docència.
6. Foment de la perspectiva de gènere en la recerca.
7. Incorporació de la perspectiva de gènere en el reconeixement de l'excel·lència.
8. Ús no sexista del llenguatge.
9. Promoció de les relacions externes.
10. Establiment d'una política de prevenció i eradicació de la violència de gènere.

ACCIONS REALITZADES A LA UB

1. Revisió de les normatives internes.
2. Reforma de l'estatut de la Universitat.
3. Creació de les comissions a les facultats.
4. Introducció progressiva de l'anàlisi d'impacte de gènere.
5. Presència equilibrada de dones i homes en els òrgans i comissions.
6. Guia d'expertes de la UB.
7. Institucionalització del 8 de març i el 25 de novembre.
8. Màster i cursos sobre gènere.
9. Organització de trobades sobre política de gènere.
10. Inici de la confecció dels protocols necessaris.
11. Violència de gènere. Accions diverses: pàgina en l'agenda de l'estudiant, protocols, activitats, adhesius, etc.



SEQÜÈNCIA PER ACONSEGUIR L'EFFECTIVITAT I COMPLICITAT DE LA COMUNITAT DE LA UB.

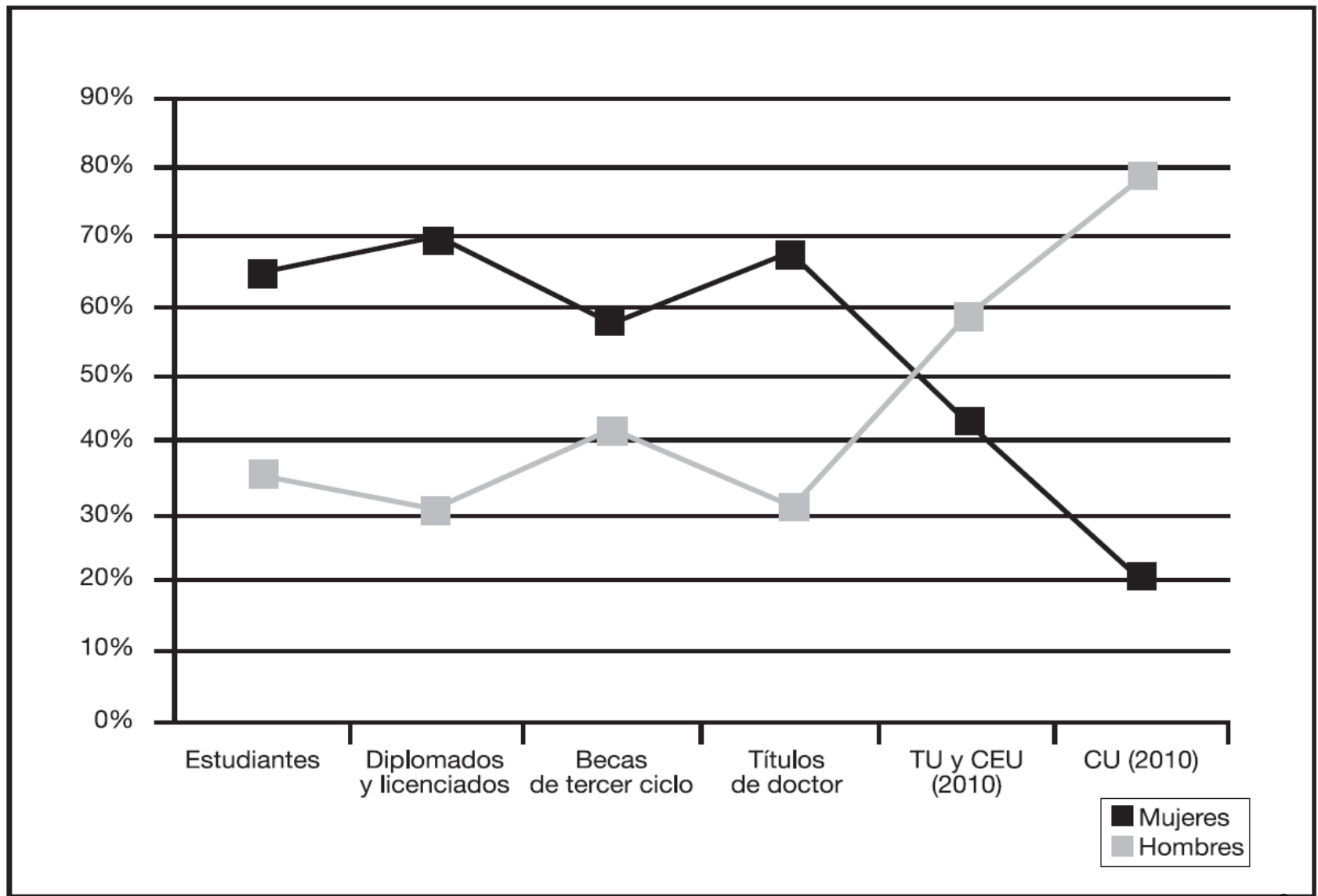
1. Implicació del Rector
2. Propostes a la Junta de Govern
3. Carta de compromís a les deganes i degans.
4. Elecció de les presidències de cada Unitat d'Igualtat
5. Creació de les unitats d'igualtat en cada una de les facultats.
6. Creació del plenari de les unitats d'igualtat de la UB.



La UB a Barcelona



GRÀFIC 2012



COMPARATIVA

	2007		2012	
	DONES	HOMES	DONES	HOMES
ESTUDIANTS	64'3	35'7	63,4	36'6
TITULATS I TITULADES	67'2	32'8	68,2	31'8
DOCTORATS	59'0	41'0	58,0	42'0
BEQUES DE 3R. CICLE	62'1	37'9	59'4	40'6
TU I CEU	42'2	57'8	43'3	56'7
CU	22'3	77'7	20'0	80'0



<http://www.ub.edu/genere>
c/e : igualtat@ub.edu

TELF. 93 40 31382

